

Okužbe pri imunsko oslabeledih

Janez Tomažič

Klinika za infektivne bolezni in vročinska stanja, UKCL

Medicinska fakulteta, UL

27.3.2024, Ljubljana, on-line

Imunske motnje (IM)

V ZDA ima ~ **3 %** odrasle populacije zmerno do hudo IM

Krvni rak³

Aktivna kemoterapija³

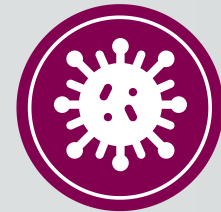
Transplantacija³

Dializa⁴

Imunosupresivna zdravila^a

Primarne imunske motnje

^aImmunosuppressants could include medicines for non-Hodgkin's lymphoma, lupus, multiple sclerosis, rheumatoid arthritis. ^{3,5} COVID-19 = coronavirus disease 2019; US = United States.

1. Harpaz R et al. *JAMA*. 2016;316:2547-2448; 2. COVID-19 Vaccines for Moderately to Severely Immunocompromised People. Centers for Disease Control and Prevention. Updated September 2, 2021. Accessed October 1, 2021. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/immuno.html>; 3. Abbasi J. *JAMA*. 2021;325:2033-2035; 4. Rincon-Arevalo H et al. *Sci Immunol*. 2021;6:eabj1031. <https://dx.doi.org/10.1126/sciimmunol.abj1031>. Accessed September 24, 2021; 5. Richard-Eaglin A et al. *Nurs Clin N Am*. 2018;53:319-334.

Bolj pogoste običajne okužbe:

respiratorne, kože/mehkih tkiv,
sečnih poti, črevesja itd.

Oportunistične okužbe

Oportunistični
mikrobi

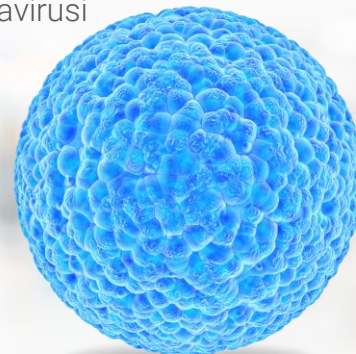
Kje je izvor oportunističnih in drugih okužb pri osebah z IM?

Reaktivacija endogenih latentnih oportunističnih mikrobov:

herpesvirusi, kandida, poliomavirusi

Iz okolja:

- **iz bolnišničnega okolja** ⇒ **“ESCAPE”** bakterije:
odporni enterokoki., stafilokoki, *C. difficile*, acinetobaktri, psevdomonasi, enterobakterije, misliti je treba tudi na legionele!
- **od drugih oseb** ⇒ predvsem z IM in od otrok, ki so izločevalci mikrobov: v. influence, herpesvirusi itd.

BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI
BIOTERORISTI

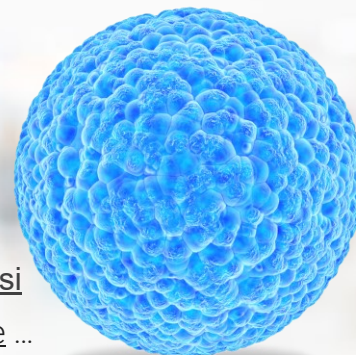
Zlati prinašalci ...

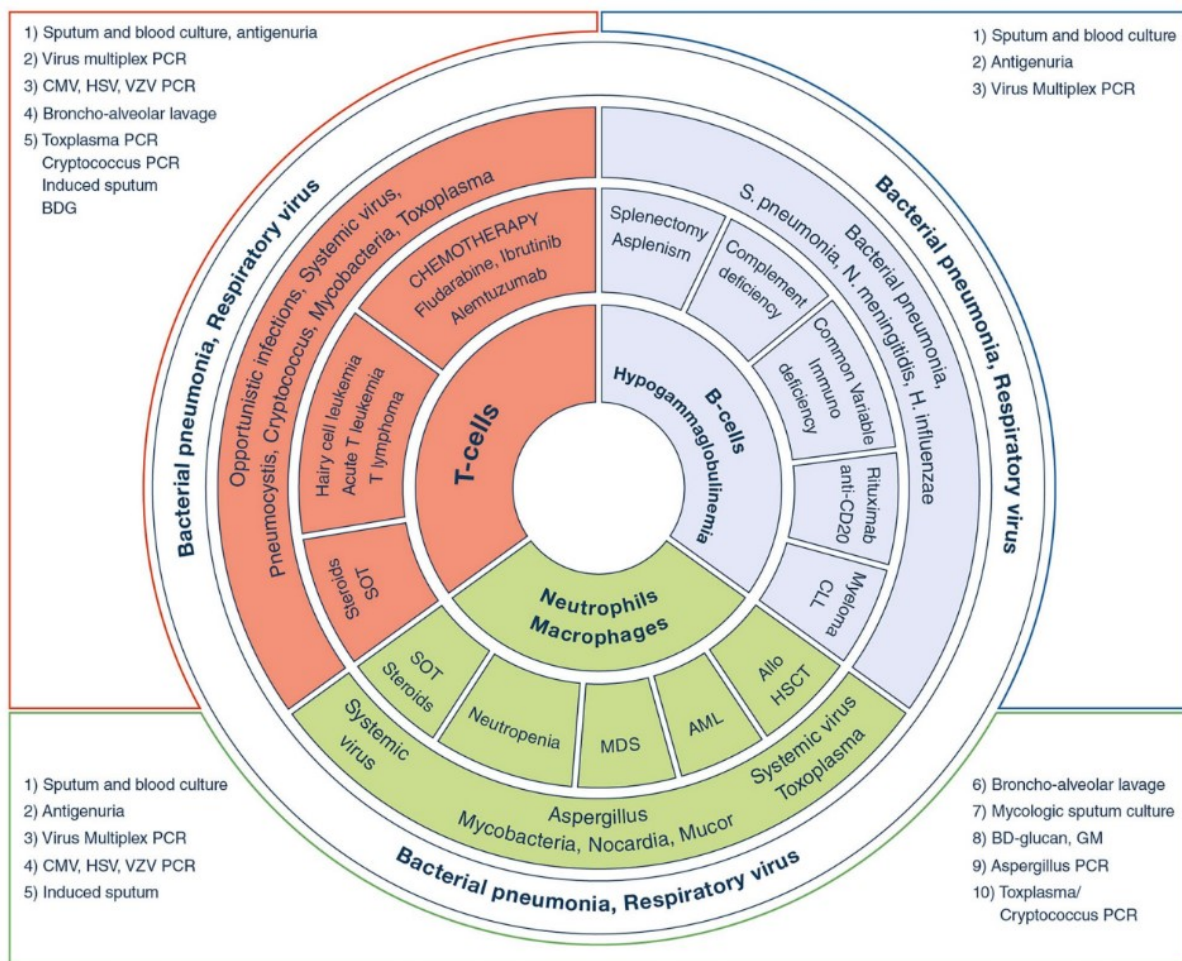
Kje je izvor oportunističnih in drugih okužb pri osebah z IM?

Iz okolja:

- **Hrana:** ⇒ izdelki iz nepasteriziranega mleka, mehki siri: listerija,
⇒ probiotiki: laktobacili,
⇒ slabo prekuhano/prepečeno: salmonele, norovirusi ...
⇒ toplotno neobdelano meso svinj in divjih živali → hepatitis E
- **Okolje:** ⇒ klimatizacija (hoteli, bolnišnice), staro vodovodno omrežje ... →
legionele, psevdomonasi
⇒ vrtičkanje (zemlja ...), pospravljanje kleti/podstreh: aspergili, nokardije ...
- **Hišni ljubljenci/domače živali/potovanja/nezaščiteni spolni odnosi:**
salmonele, tularemija, rodokokus, potovalna driska, strongiloides, malarija, gonoreja, LVG itd.

Pregled okužb glede na tip imunske motnje

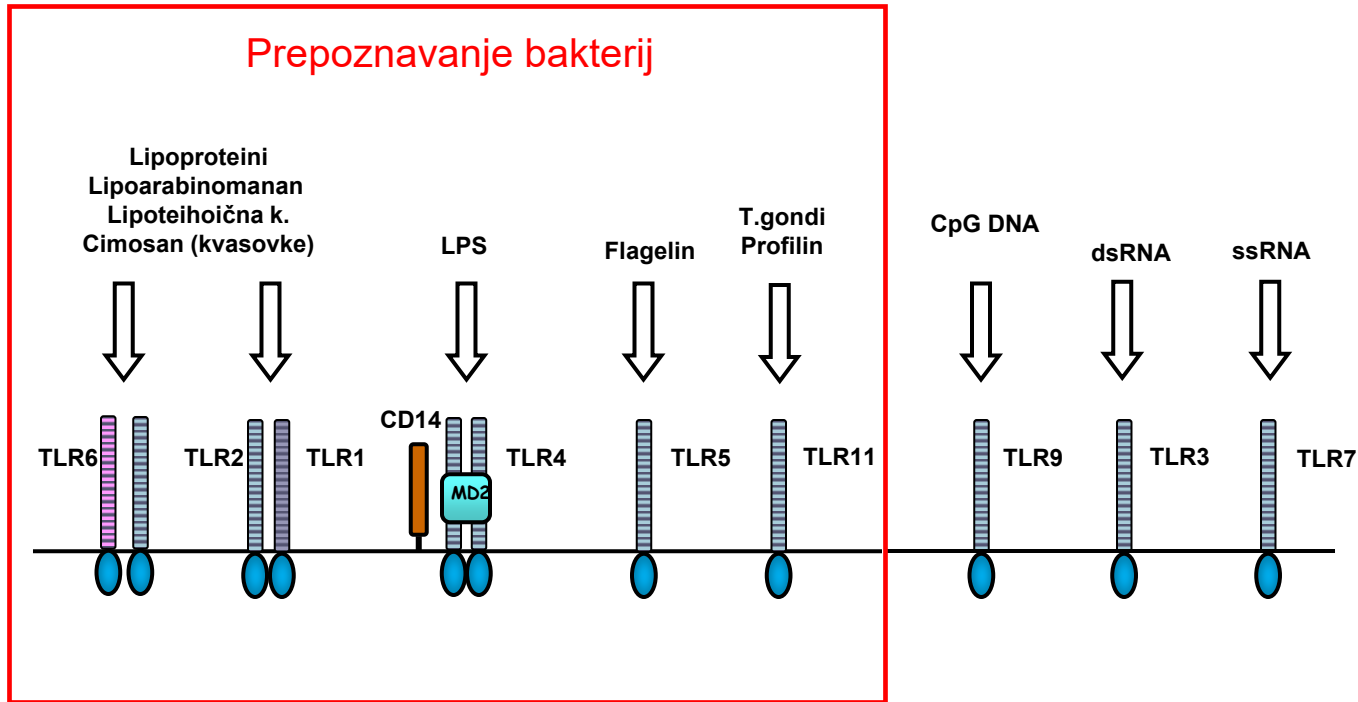

Fig. 1 Pulmonary infections according to immunosuppression. AML acute myeloid leukemia, CMV cytomegalovirus, GM galactomannan, HSCT hematopoietic stem-cell transplantation, HSV herpes simplex virus, MDS myelodysplastic syndrome, PCR polymerase in chain reaction, SOT solid organ transplantation, VZV Varicella-Zoster virus

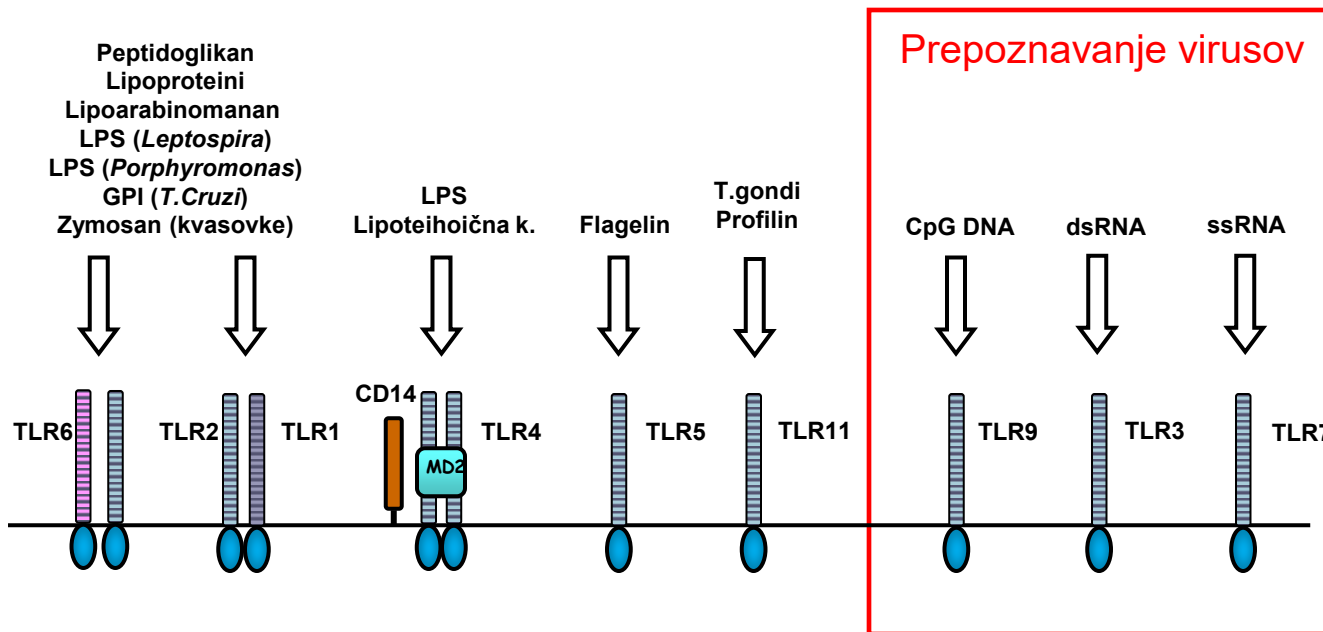
Imunski sistem: prirojena (naravna) imunost

- Filogenetsko starejša kot pridobljena (adaptivna, specif.) imunost
- Katere celice so nosilke naravne im.: fagociti, epitelijske celice, endotelijske celice
- Aktivira se takoj (minute, ure)
- TLR (toll-like receptors), ki prepoznajo na mikrobih molekule „PAMPs“ (pathogen-associated molecular patterns)
- Prepozna omejeno število „PAMPs“ → približno 1000 evolucijsko stabilnih mikrobnih molekul
- Prepoznajo “tuje”, ne pa “lastnega”
- Ni imunskega spomina

Prepoznavanje „PAMPs“ na bakterijah s TLR

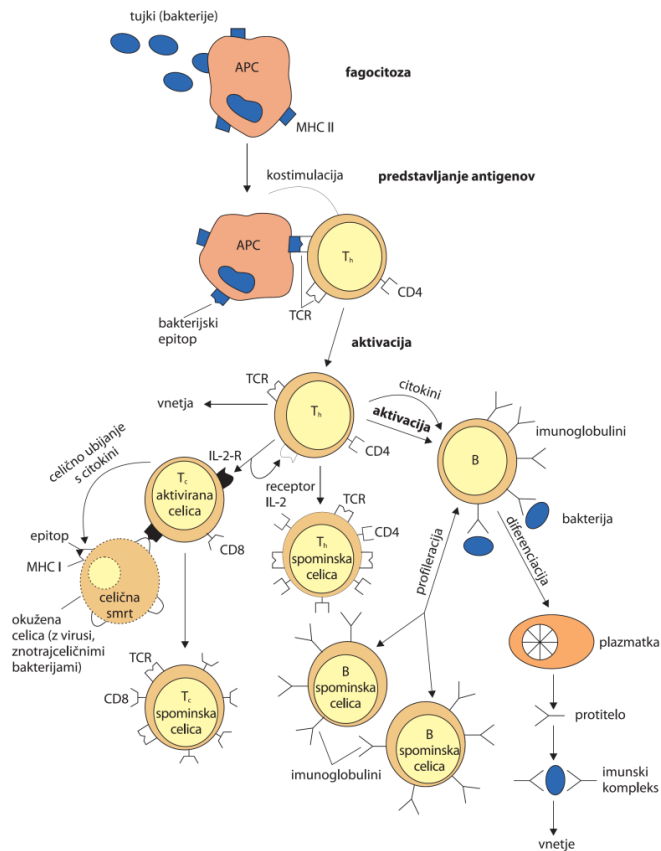

Prepoznavanje „PAMPs“ na virusih s TLR

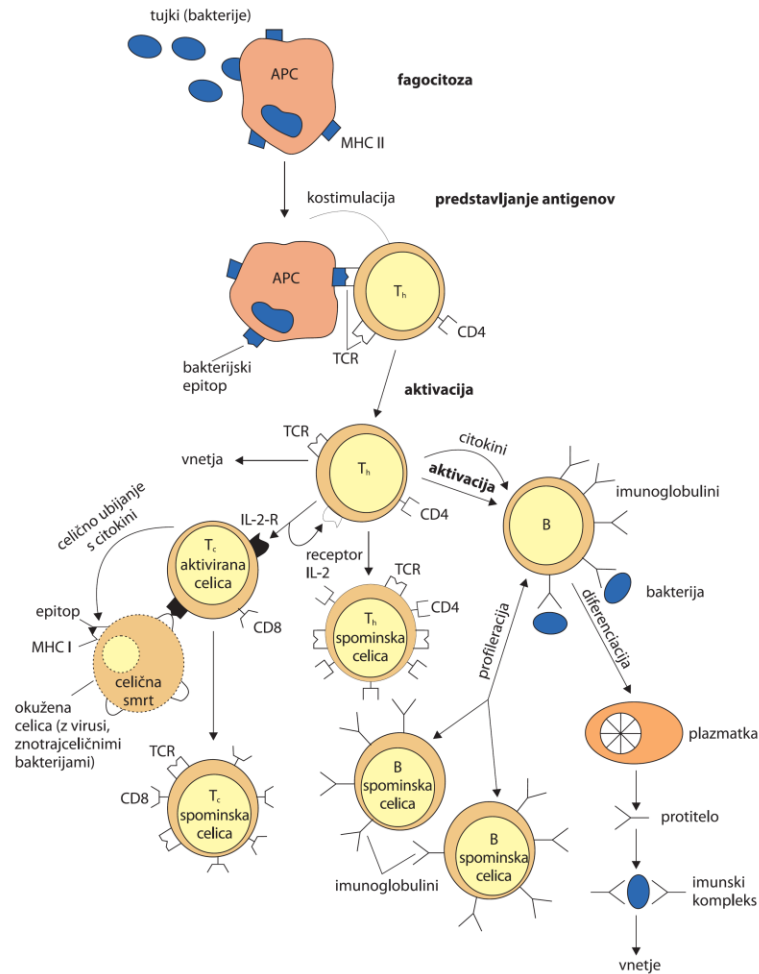

Imunski sistem: pridobljena (adaptivna) imunost

Protitelesni (humoralni) in Celični imunski odziv

Imunosupresivna zdravila večinoma zavirajo/inhibirajo/blokirajo

določene encime/proteine/CD molekule itd.
imunskega sistema zaradi njihove pretirane
aktivnosti/disregulacije ⇒

in tako zavrejo avtoimunske odzive / rast rakavih
celic.

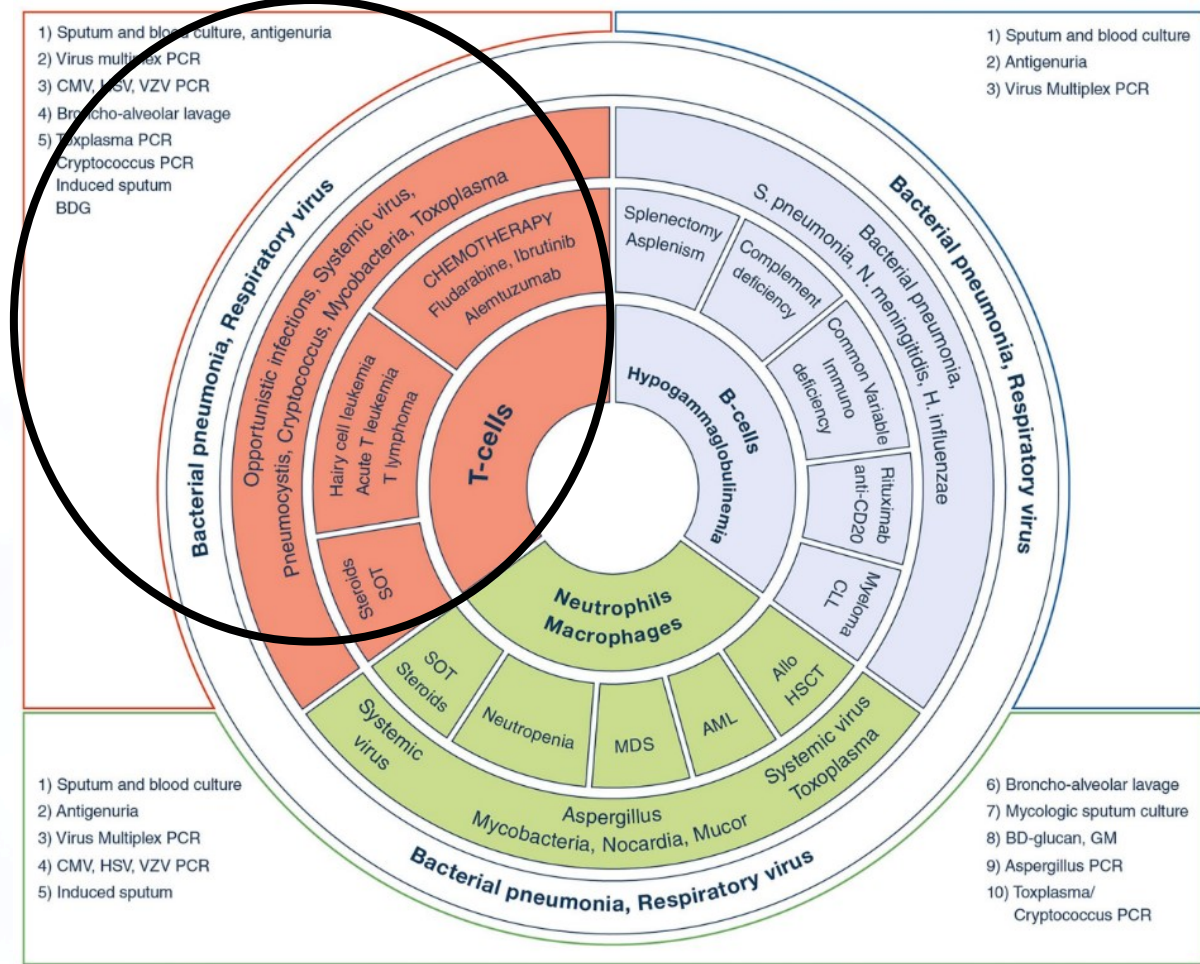
kolateralna škoda pa so ⇒

bolj ali manj izražene infekcije
in
slabši odziv na cepljenje.

Imunski sistem: pridobljena (adaptivna) imunost

- Zakasnel odziv pri stiku z Ag (14 dni in več ...)
- Evolucijsko bolj razvit; specifično prepoznavanje tujkov
- $\sim 10^{12}$ receptorjev (TCR, Ig)
- $\uparrow$ razviti uravnalni mehanizmi; ločijo tuje od lastnega
- Imunski spomin in zmožnost klonske ekspanzije, zaradi spominskih limfocitov
- Nosilci: limfociti B, celice T in še številne druge celice ...

Pregled okužb glede na tip imunske motnje

Fig. 1 Pulmonary infections according to immunosuppression. AML acute myeloid leukemia, CMV cytomegalovirus, GM galactomannan, HSCT hematopoietic stem-cell transplantation, HSV herpes simplex virus, MDS myelodysplastic syndrome, PCR polymerase in chain reaction, SOT solid organ transplantation, VZV Varicella-Zoster virus

Okvare celične imunosti

HIV/aids, Tx, Mb Hodgkin, limfomi, levkemije, glukokortikoidi, biološka zdr.,
imunoterapija itd.

Prirojene IM: DiGeorgejev sy, Nezelofov sy, Wiscott-Adrichev sy, Sezaryjev sy

⇒ oportunistične okužbe: bakterije, glive, virusi, paraziti

Okvare celične imunosti

HIV/aids, Tx, Mb Hodgkin, limfomi, levkemije, glukokortikoidi, biološka zdr., imunoterapija itd.

Prirojene IM: DiGeorgejev sy, Nezelofov sy, Wiscott-Adrichev sy, Sezaryjev sy

⇒ oportunistične okužbe: bakterije, glive, virusi, paraziti

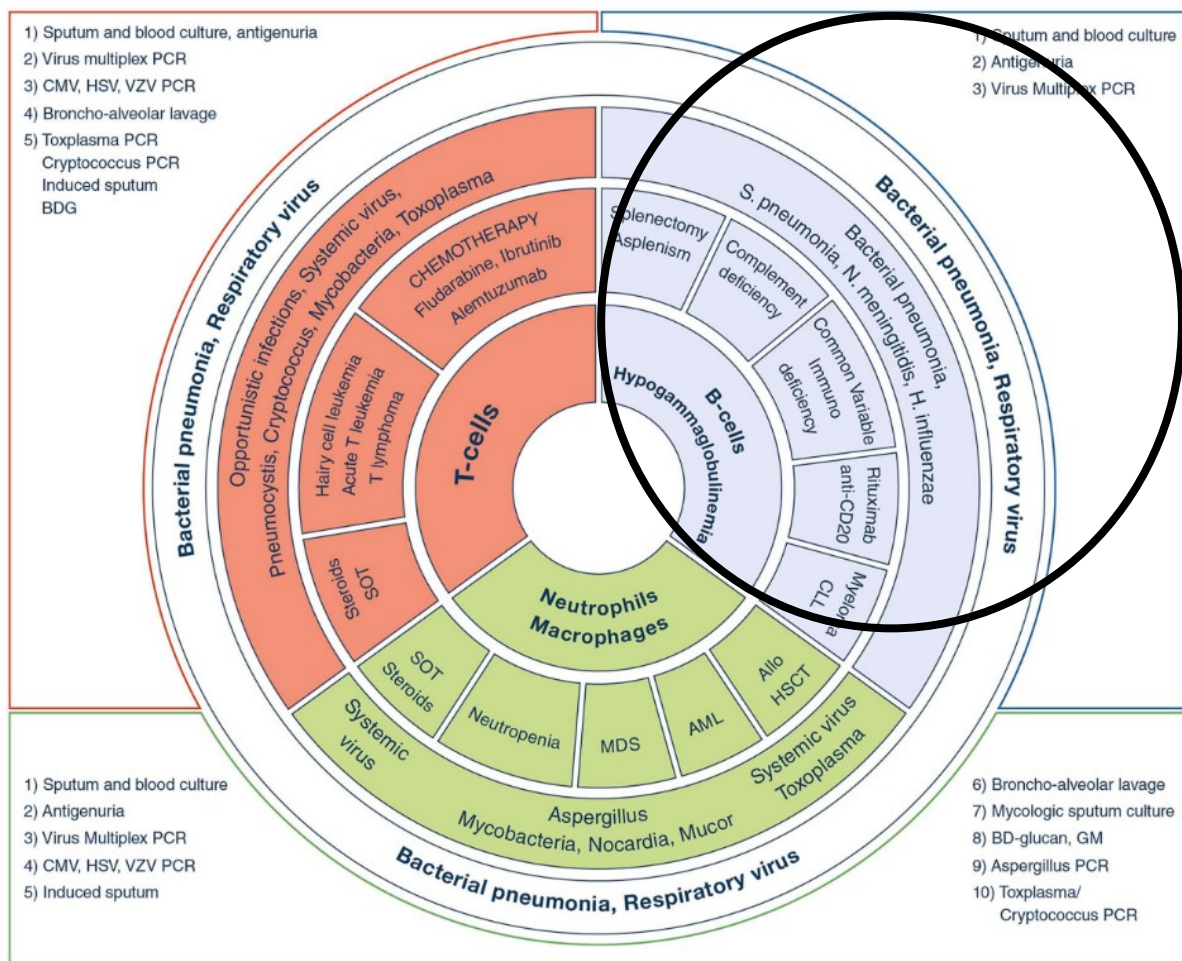
Okvare celične imunosti

HIV/aids, Tx, Mb Hodgkin, limfomi, levkemije, glukokortikoidi, biološka zdr.,
imunoterapija itd.

Prirojene IM: DiGeorgejev sy, Nezelofov sy, Wiscott-Adrichev sy, Sezaryjev sy

⇒ oportunistične okužbe: bakterije, glive, virusi, paraziti

Pregled okužb glede na tip imunske motnje

Fig. 1 Pulmonary infections according to immunosuppression. AML acute myeloid leukemia, CMV cytomegalovirus, GM galactomannan, HSCT hematopoietic stem-cell transplantation, HSV herpes simplex virus, MDS myelodysplastic syndrome, PCR polymerase in chain reaction, SOT solid organ transplantation, VZV Varicella-Zoster virus

Okvara humoralne imunosti

Splenektomija/asplenizem, KLL, plazmocitom, ↓ komplementa, anti-CD20 (rituksimab, obinutuzumab itd.),
HIV/aids, glukokortikoidi, citostatiki, imunoterapija itd.

Prirojeno: **CVID**, X-vezana agamaglobulinemija, prehodna hipogamaglob. dojenčkov

⇒ okužbe z inkapsuliranimi bakterijami: *S. pneumoniae*, *H. influenzae*, *N. meningitidis*
in tudi: *Capnocytophaga canimorsus*, *Babesia* spp. pri splenektomiranih itd.

Okvara humoralne imunosti

Splenektomija/asplenizem, KLL, plazmocitom, anti-CD20 (rituksimab, obinutuzumab itd.), ↓ **komplementa**,
HIV/aids, glukokortikoidi, citostatiki, imunoterapija itd.

Prirojeno: **CVID**, X-vezana agamaglobulinemija, prehodna hipogamaglob. dojenčkov

⇒ okužbe z inkapsuliranimi bakterijami: *S. pneumoniae*, *H. influenzae*, *N. meningitidis*
in tudi: *Capnocytophaga canimorsus*, *Babesia* spp. pri splenektomiranih itd.

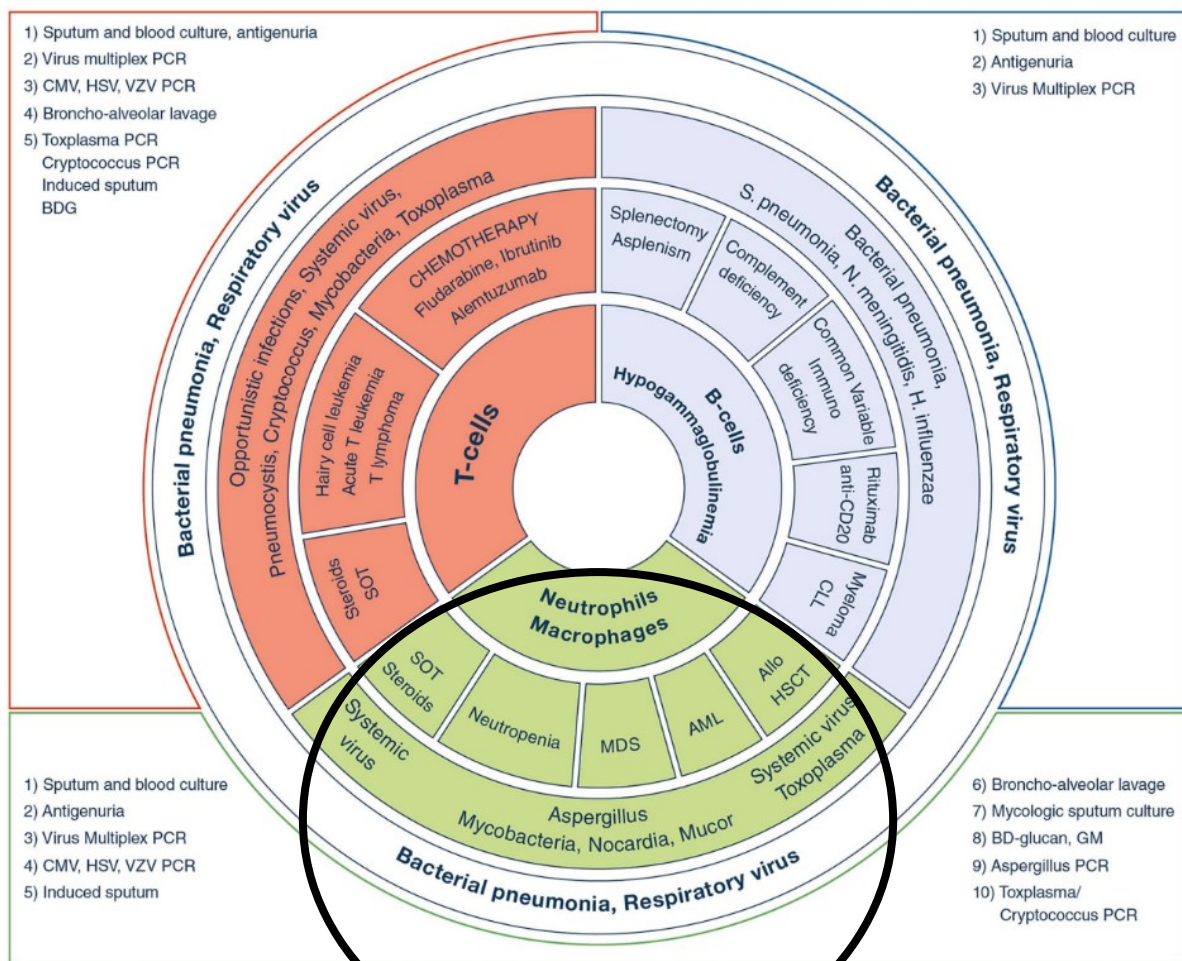
Okvara humoralne imunosti

Splenektomija/asplenizem, KLL, plazmocitom, ↓ komplementa, anti-CD20 (rituksimab, obinutuzumab itd.),
HIV/aids, glukokortikoidi, citostatiki, imunoterapija itd.

Prirojeno: **CVID**, X-vezana agamaglobulinemija, prehodna hipogamaglob. dojenčkov

⇒ okužbe z inkapsuliranimi bakterijami: *S. pneumoniae*, *H. influenzae*, *N. meningitidis*
in tudi: *Capnocytophaga canimorsus*, *Babesia* spp. pri splenektomiranih itd.

Pregled okužb glede na tip imunske motnje

Fig. 1 Pulmonary infections according to immunosuppression. AML acute myeloid leukemia, CMV cytomegalovirus, GM galactomannan, HSCT hematopoietic stem-cell transplantation, HSV herpes simplex virus, MDS myelodysplastic syndrome, PCR polymerase in chain reaction, SOT solid organ transplantation, VZV Varicella-Zoster virus

Okvara fagocitoze

pri **AML, ALL, Tx, agresivni citostatiki**, različna imunosupresivna zdravila

Prirojeno: **kr. granulomatozna bolezen**, agranulocitoza, cikl. nevtropenija, Ch.-Higashi, sy lenega L, hiper IgE,, sy pomanjkljive adherence L

⇒ okužbe s po G+ in po G- bakterijami in anaerobi

(*S. aureus*, *S. pneumoniae*, *Streptococcus* spp., *P. aeruginosa*, *E. coli*, *K. pneumoniae*, *S. maltophilia*, *Acinetobacter* spp. itd.)

+

glivne okužbe: *Aspergillus* spp., *Candida* spp., *Mucor* spp. itd.

Okvara fagocitoze

pri **AML, ALL, Tx, agresivni citostatiki**, različna imunosupresivna zdravila

Prirojeno: **kr. granulomatozna bolezen**, agranulocitoza, cikl. nevtropenija, Ch.-Higashi, sy lenega L, hiper IgE,, sy pomanjkljive adherence L

⇒ okužbe s po G+ in po G- bakterijami in anaerobi

(*S. aureus*, *S. pneumoniae*, *Streptococcus* spp., *P. aeruginosa*, *E. coli*, *K. pneumoniae*, *S. maltophilia*, *Acinetobacter* spp. itd.)

+

glivne okužbe: *Aspergillus* spp., *Candida* spp., *Mucor* spp. itd.

Okvara fagocitoze

pri **AML, ALL, Tx, agresivni citostatiki**, različna imunosupresivna zdravila

Prirojeno: **kr. granulomatozna bolezen**, agranulocitoza, cikl. nevtropenija, Ch.-Higashi, sy lenega L, hiper IgE,, sy pomanjkljive adherence L

⇒ okužbe s po G+ in po G- bakterijami in anaerobi

(*S. aureus*, *S. pneumoniae*, *Streptococcus* spp., *P. aeruginosa*, *E. coli*, *K. pneumoniae*, *S. maltophilia*, *Acinetobacter* spp. itd.)

+

glivne okužbe: *Aspergillus* spp., *Candida* spp., *Mucor* spp. itd.

Okužbe pri nevtropeničnih bolnikih

POSEBNO TVEGANJE: ⇒ nevtropenija: $<200/\text{mm}^3$ ($500/\text{mm}^3$)
⇒ trajanje nevtropenije: $>7-10$ dni

POSEBNOST KLINIČNE SLIKE

- ni piurije
- ni infiltratov na pljučih, ni gnojnega izmečka
- zabrisana klinična slika meningitisa

FEBRILNA NEVTROPATIJA

- 40 – 60 % dokumentirana okužba
- 60 – 80 % bakterijski povzročitelji

Okužbe pri nevtropeničnih bolnikih

POSEBNO TVEGANJE: ⇒ nevtropenija: $<200/\text{mm}^3$ ($500/\text{mm}^3$)
⇒ trajanje nevtropenije: $>7-10$ dni

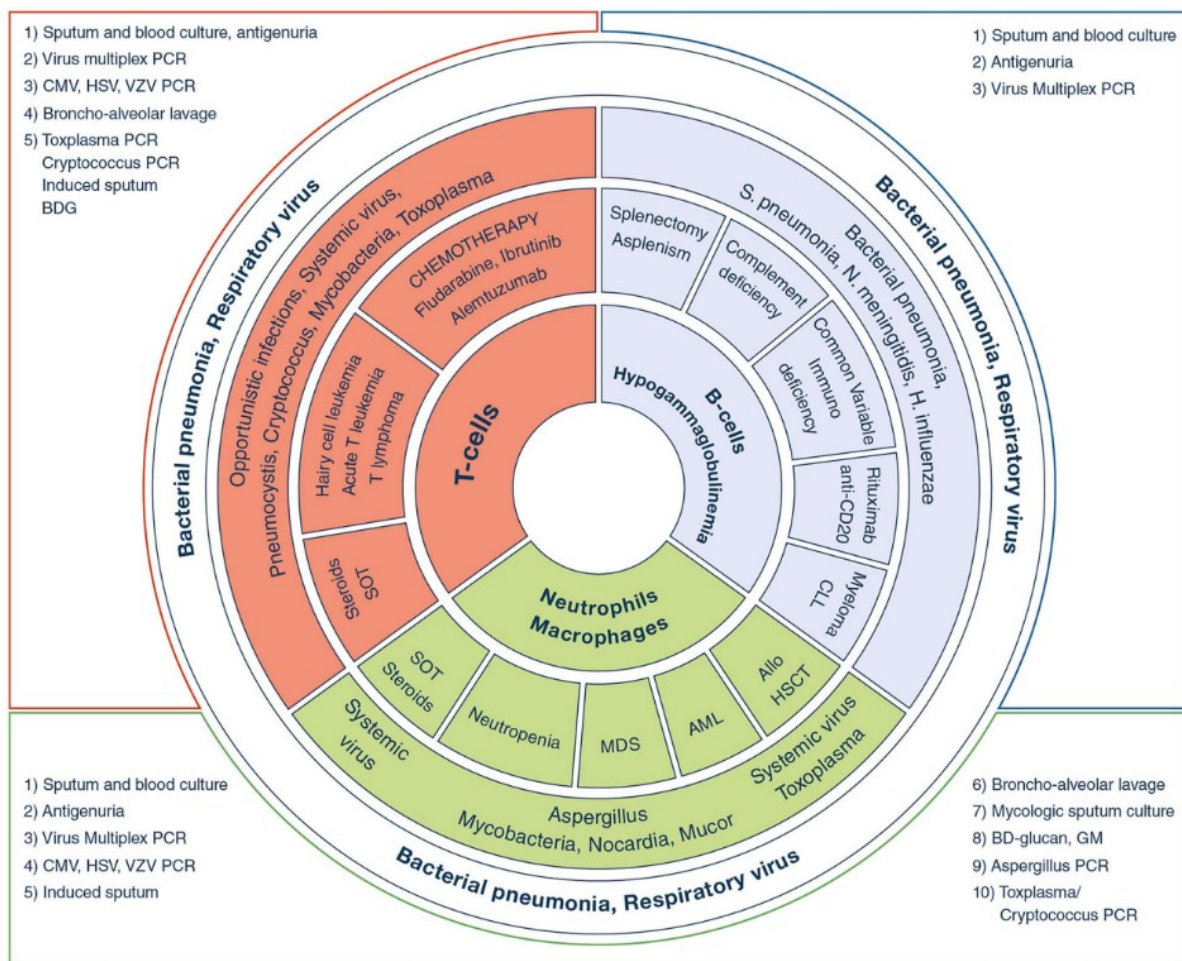
POSEBNOST KLINIČNE SLIKE

- ni piurije
- ni infiltratov na pljučih, ni gnojnega izmečka
- zabrisana klinična slika meningitisa

FEBRILNA NEVTROPATIJA

- 40 – 60 % dokumentirana okužba
- 60 – 80 % bakterijski povzročitelji

Pogosto kombinacija okvare različnih komponent IS

Fig. 1 Pulmonary infections according to immunosuppression. AML acute myeloid leukemia, CMV cytomegalovirus, GM galactomannan, HSCT hematopoietic stem-cell transplantation, HSV herpes simplex virus, MDS myelodysplastic syndrome, PCR polymerase in chain reaction, SOT solid organ transplantation, VZV Varicella-Zoster virus

Učinkovine, ki zavirajo imunske odzive

Imunosupresivna zdravila večinoma zavirajo/inhibirajo/blokirajo

določene encime/proteine/CD molekule itd. imunskega sistema zaradi njihove pretirane

aktivnosti/disregulacije ⇒ in tako **zavrejo avtoimunske odzive / rast rakavih celic,**

kolateralna škoda pa so bolj ali manj izražene infekcije
in spremenjen odziv na cepljenje

Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
Protivnetna zdravila	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	
Sintezna zdravila	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Positive effect	
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Positive effect	
Biološka zdravila	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	No data/ no effect	
		Rituximab	Positive effect	Positive effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
Tarčna sintezna zdravila	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	

Coding Negative effect Positive effect No data/ no effect Unclear/ mixed

Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
<u>Protivnetna zdravila</u>	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	
Sintezna zdravila	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	Unclear/ mixed	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
Biološka zdravila	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	
		Rituximab	Positive effect	Positive effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
Tarčna sintezna zdravila	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	

Coding: Negative effect (Red), Positive effect (Green), No data/ no effect (Grey), Unclear/ mixed (Dark Grey)

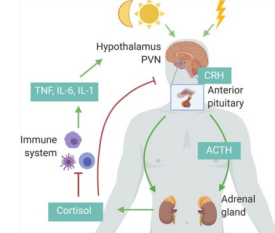
Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
Protivnetna zdravila	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
Sintezna zdravila	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	Positive effect	
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
Biološka zdravila	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	
		Rituximab	Positive effect	Positive effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
Tarčna sintezna zdravila	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	

Coding: Negative effect (Red), Positive effect (Green), No data/ no effect (Grey), Unclear/ mixed (Dark Grey)

Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

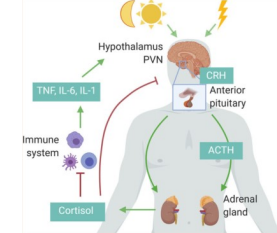
Glukokortikoidi

Pri **glukokortikoidih**, ki pretežno okvarijo celično imunost, moramo misliti tudi na druge oportuniste, kot so:

BAKTERIJE	VIRUSI	GLIVE	PRAŽIVALI
<i>L. monocytogenes</i> <i>L. pneumophilla</i> <i>M. tuberculosis</i> ne-tuberkulozne m. <i>Nocardia</i> spp. <i>Salmonella</i> spp. <i>C. difficile</i> , <i>Pseudomonas</i> spp.	HBV, HCV CMV HSV VZV EBV HHV-6 poliomavirusi (BK, JC) adenovirusi	<i>Aspergillus</i> spp. <i>Candida</i> spp. <i>P. jirovecii</i> <i>C. neoformans</i> <i>Mucoraceae</i> <i>H. capsulatum</i> <i>C. immitis</i> <i>B. dermatitidis</i>	<i>G. lamblia</i> <i>T. gondii</i> <i>S. Stercoralis</i> <i>Microsporidia</i> <i>Leishmania</i> spp. amebe

Oportunistični
mikrobi

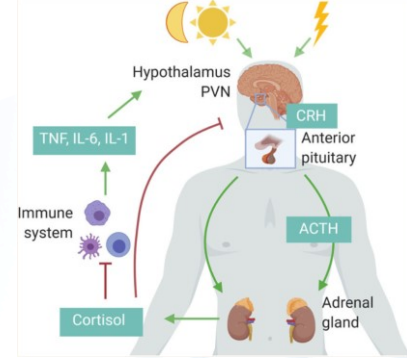

Glukokortikoidi

Pri **glukokortikoidih**, ki pretežno okvarijo celično imunost, moramo misliti tudi na druge oportuniste, kot so:

BAKTERIJE	VIRUSI	GLIVE	PRAŽIVALI
<i>L. monocytogenes</i> <i>L. pneumophilla</i> <i>M. tuberculosis</i> ne-tuberkulozne m. <i>Nocardia</i> spp. <i>Salmonella</i> spp. <i>C. difficile</i> , <i>Pseudomonas</i> spp.	HBV, HCV CMV HSV VZV EBV HHV-6 poliomavirusi (BK, JC) adenovirusi	<i>Aspergillus</i> spp. <i>Candida</i> spp. <i>P. jirovecii</i> <i>C. neoformans</i> <i>Mucoraceae</i> <i>H. capsulatum</i> <i>C. immitis</i> <i>B. dermatitidis</i>	<i>G. lamblia</i> <i>T. gondii</i> <i>S. Stercoralis</i> <i>Microsporidia</i> <i>Leishmania</i> spp. amebe

Glukokortikoidi

Pri odmerkih **metilprednisolona ≥ 16 mg/d ≥ 4 tedne** (= 3 mg Dexa):

- Misli na profilakso pred **PCP**: še posebno, če več imunosupresivnih zdravil, starostnik, ko-morbidnost, ↑ temeljne IM.
- Potrebno presejalno testiranje na:
  - ⇒ hepatitis B in C,
  - ⇒ tuberkulozo (Quantiferon TB Gold test),
  - ⇒ strongiloidozo (če so bili v endemičnih področjih ali če periferne eozinofilija).

Hepatitis B in C

Pri osebah z IM je potrebno presejalno testiranje in spremljanje hepatitisa B in C.

POZOR! rituksimab: profilaksa že pri vseh, ki so **samo anti-HBc+** ⇒ profilaksa, ki naj traja vsaj 12 mes. po ukinitvi (entekavir, tenofovir)

anti-TNF, JAK-zaviralci: pri HBsAg+ ⇒ profilaksa; pri **samo anti-HBc+** ⇒ pre-emptive strategija (spremljanje HBV-DNA / 3 mes.)

metilprednisolon: pri ≥ 16 mg/d, ≥ 4 tedne ⇒ pri HBsAg+ ⇒ profilaksa, ki naj traja vsaj 12 mesecev po ukinitvi MP; samo **anti-HBc** ⇒ PET

itd. ...

Pri IVIG je potrebna previdnost (prenese se anti-HBc): testiranje je potrebno pred ali 3 mes. po ukinitvi IVIG.

Potreben je posvet z infektologom (tel.: 5224445): vsak dan ⇒ podatki o bolniku: Dg, imunosupresiv. Th in HBV markerji če ima samo anti-HBs > 10 IU/L

Individualno ...

Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
Protivnetna zdravila	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
<u>Sintezna zdravila</u>	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	Positive effect	
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
Biološka zdravila	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	
		Rituximab	Positive effect	Positive effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
Tarčna sintezna zdravila	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	

Coding: Negative effect (Red), Positive effect (Green), No data/ no effect (Grey), Unclear/ mixed (Dark Grey)

Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

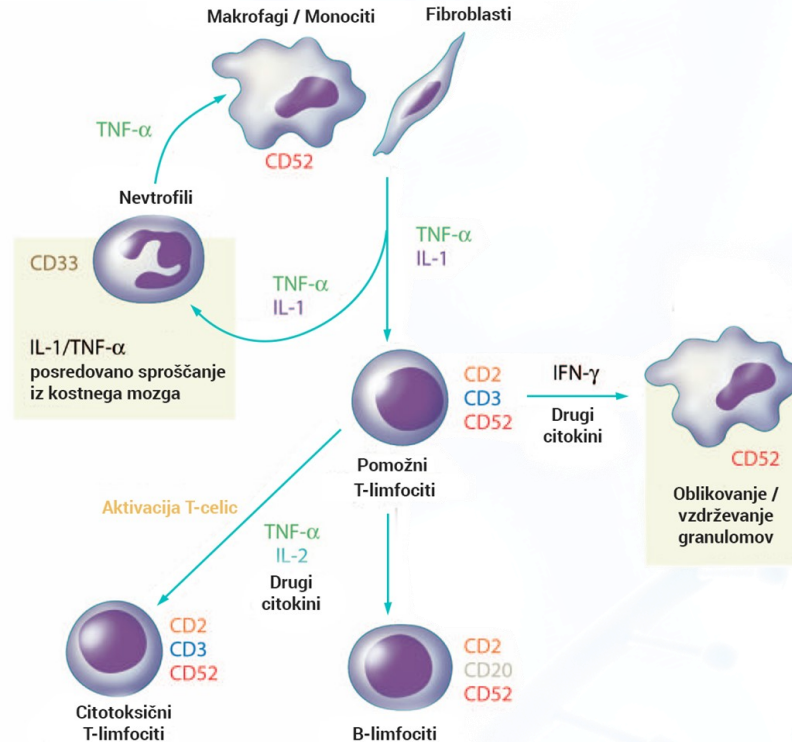
		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
Protivnetna zdravila	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	
Sintezna zdravila	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	No data/ no effect	Positive effect
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
<u>Biološka zdravila</u>	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	Unclear/ mixed	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	
		<u>Rituximab</u>	Positive effect	Positive effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	Positive effect
Tarčna sintezna zdravila	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	Unclear/ mixed	Unclear/ mixed	

Coding: Negative effect (Red), Positive effect (Green), No data/ no effect (Grey), Unclear/ mixed (Dark Grey)

Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

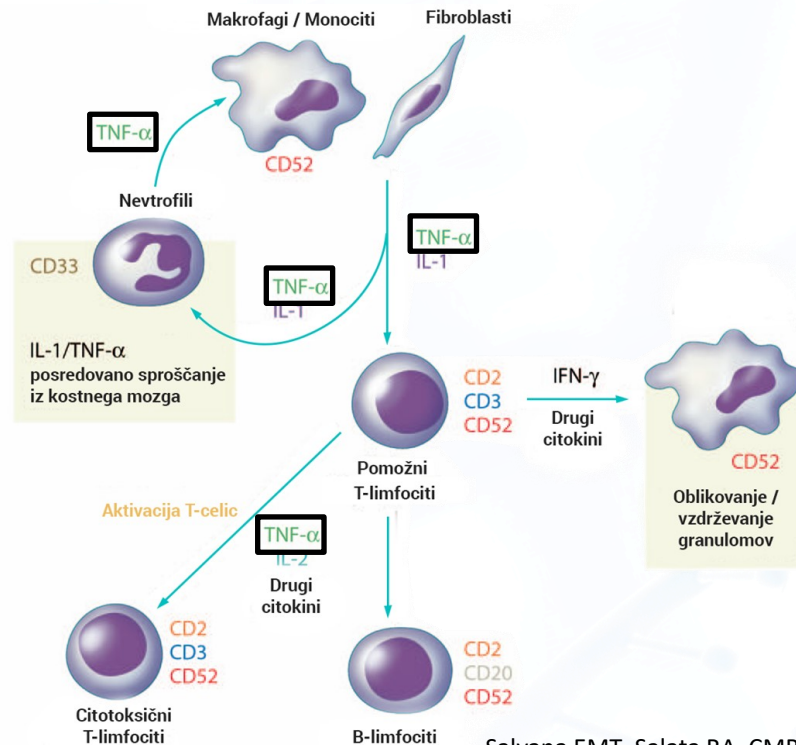
Biološka zdravila

Terapevtska monoklonska protitelesa	Ključni cilji
Alemtuzamab	CD52
Adalimumab, Infliximab, Certolizumab pegol, Etanercept	TNF- α
Anakinra, Rilonacept	IL-1
Gemtuzumab ozogamicin	CD33
Alefacept	CD2
Muromonab	CD3
Abatacept, Efalizumab	Aktivacija T-celic
Basiliximab, Daclizumab	IL-2
⁹⁰ Y-Ibritumomab tiuxetan, Rituximab, ¹³¹ I-Tositumomab	CD20

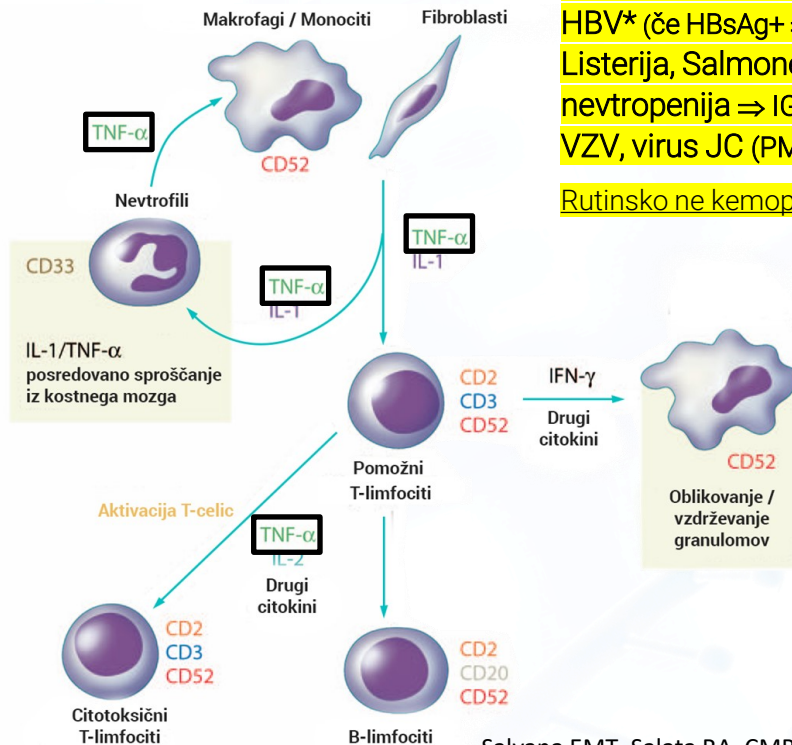
Bioška zdravila

Terapevtska monoklonska protitelesa	Ključni cilji
Alemtuzamab	CD52
Adalimumab, Infliximab, Certolizumab pegol, Etanercept	TNF- α
Anakinra, Rilonacept	IL-1
Gemtuzumab ozogamicin	CD33
Alefacept	CD2
Muromonab	CD3
Abatacept, Efalizumab	Aktivacija T-celic
Basiliximab, Daclizumab	IL-2
⁹⁰ Y-Ibritumomab tiuxetan, Rituximab, ¹³¹ I-Tositumomab	CD20

Biološka zdravila

Terapevtska monoklonska protitelesa	Ključni cilji
Alemtuzamab	CD52
Adalimumab, Infliximab, Certolizumab pegol, Etanercept	TNF- α
Anakinra, Rilonacept	IL-1
Gemtuzumab ozogamicin	CD33
Alefacept	CD2
Muromonab	CD3
Abatacept, Efalizumab	Aktivacija T-celic
Basiliximab, Daclizumab	IL-2
⁹⁰ Y-Ibritumomab tiuxetan, Rituximab, ¹³¹ I-Tositumomab	CD20

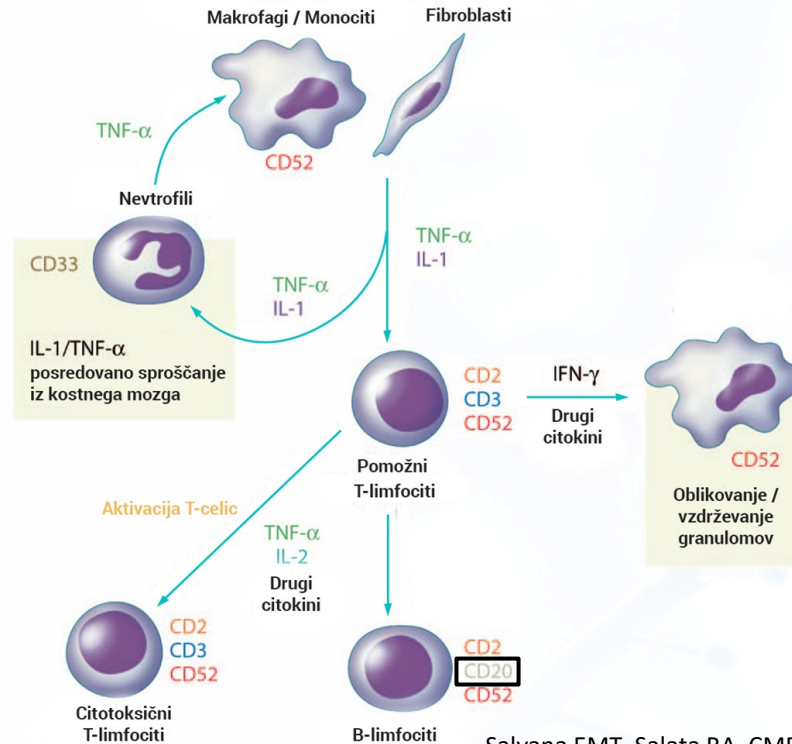

2 - 4x več aktivne TB (strategija ...)
in druge granulomatozne bolezni,
HBV* (če HBsAg+ $\Rightarrow$ entekavir ali tenofovir),
Listerija, Salmonela,
nevtropenija $\Rightarrow$ IGO ...
VZV, virus JC (PML), PCP

Rutinsko ne kemoprofilaksa ...

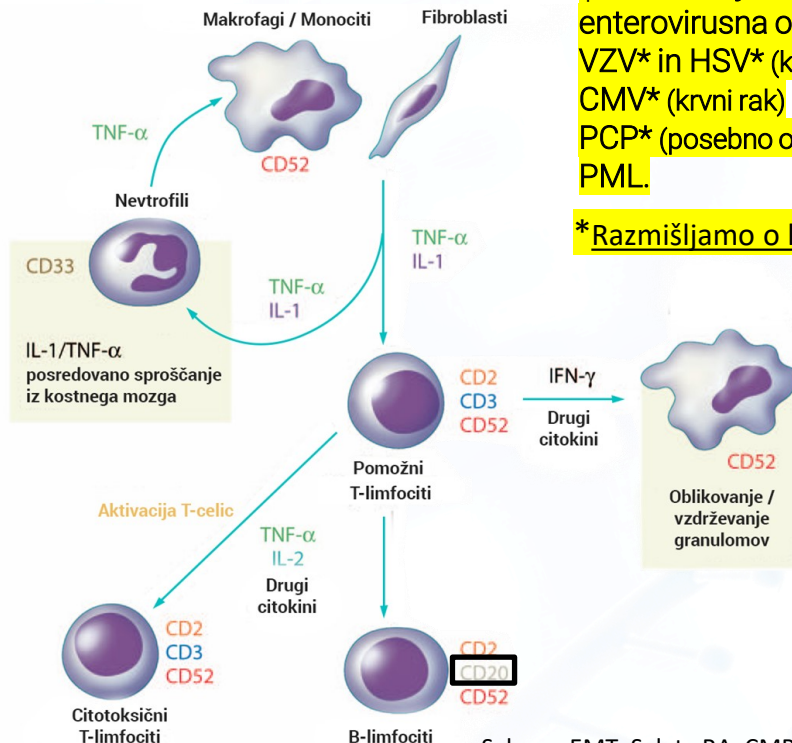
Bioška zdravila

Terapevtska monoklonska protitelesa	Ključni cilji
Alemtuzamab	CD52
Adalimumab, Infliximab, Certolizumab pegol, Etanercept	TNF- α
Anakinra, Rilonacept	IL-1
Gemtuzumab ozogamicin	CD33
Alefacept	CD2
Muromonab	CD3
Abatacept, Efalizumab	Aktivacija T-celic
Basiliximab, Daclizumab	IL-2
⁹⁰ Y-Ibritumomab tiuxetan, Rituximab, ¹³¹ I-Tositumomab	CD20

Bioška zdravila

Terapevtska monoklonska protitelesa	Ključni cilji
Alemtuzamab	CD52
Adalimumab, Infliximab, Certolizumab pegol, Etanercept	TNF- α
Anakinra, Rilonacept	IL-1
Gemtuzumab ozogamicin	CD33
Alefacept	CD2
Muromonab	CD3
Abatacept, Efalizumab	Aktivacija T-celic
Basiliximab, Daclizumab	IL-2
⁹⁰ Y-Ibritumomab tiuxetan, Rituximab, ¹³¹ I-tositumomab	CD20

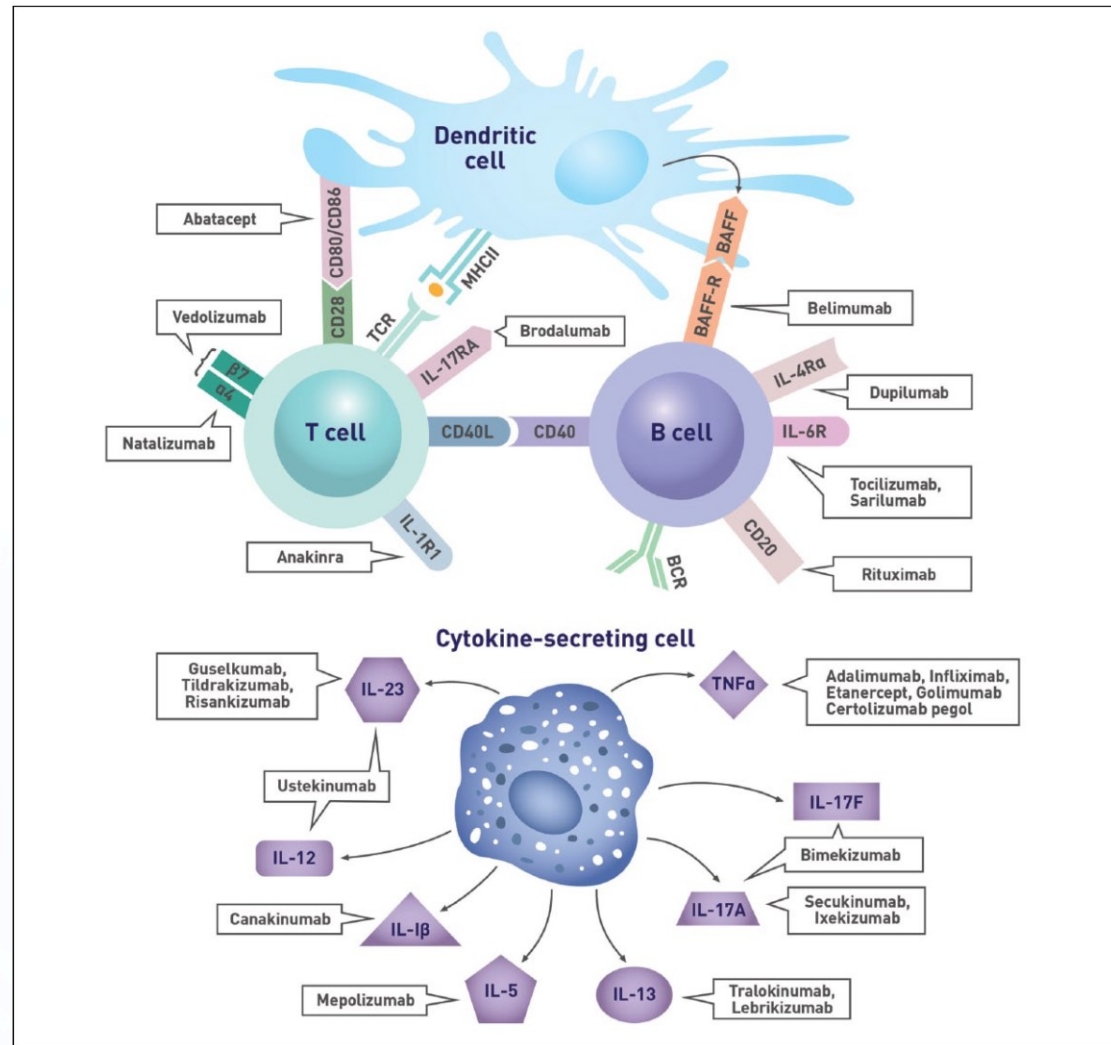

Nevarnost nevtropenije,
 Okuže dihal,
 ↑ reaktivacija HBV*, HCV, HEV,
 enterovirusna okužba,
 VZV* in HSV* (krvni rak)
 CMV* (krvni rak)
 PCP* (posebno ob GK),
 PML.

*Razmišljamo o kemoprofilaksi

Bioška zdravila

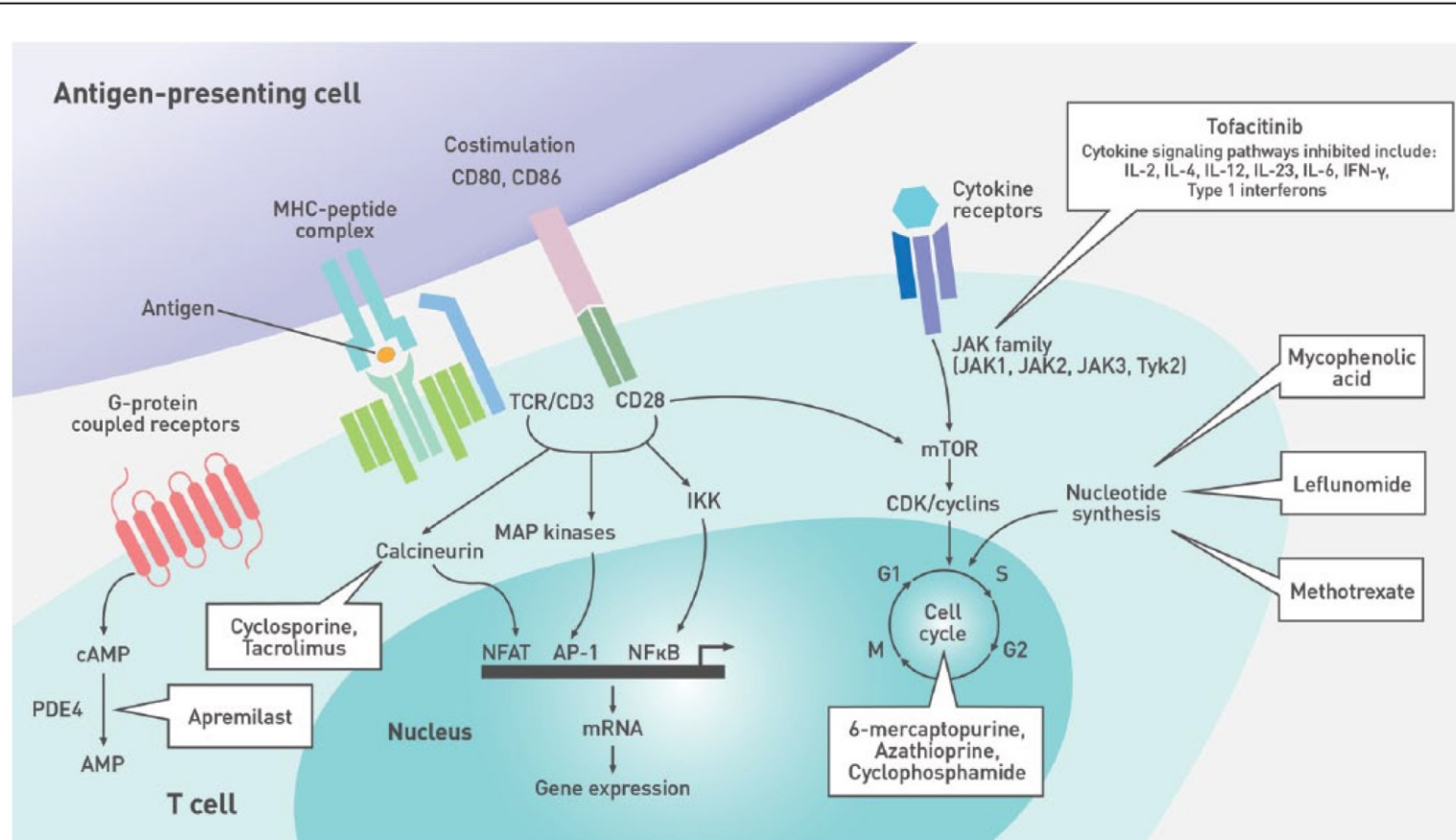
Učinkovine za zdravljenje vnetnih in imunsko pogojenih bolezni: pojavnost okužb

		Cardiovascular Diseases	Malignancies	Infections	Gastrointestinal Diseases	Osteoporosis	Depression	
Protivnetna zdravila	Anti-inflammatory drugs							
	NSAIDs	Negative effect	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
	Glucocorticoids	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	
Sintezna zdravila	Conventional synthetic DMARDs	Hydroxychloroquine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	No data/ no effect	
		Sulfasalazine	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect	Positive effect	
		Methotrexate	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	Positive effect	
		Leflunomide	Negative effect	No data/ no effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
Biološka zdravila	Biological DMARDs	TNF inhibitors	Positive effect	No data/ no effect	Negative effect	Positive effect	Positive effect	
		IL-6 inhibitors	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	
		Rituximab	Positive effect	Positive effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
		Abatacept	Positive effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	No data/ no effect	Positive effect
<u>Tarčna sintezna zdravila</u>	Targeted synthetic DMARDs	JAK inhibitors	Negative effect	Negative effect	Negative effect	No data/ no effect	No data/ no effect	

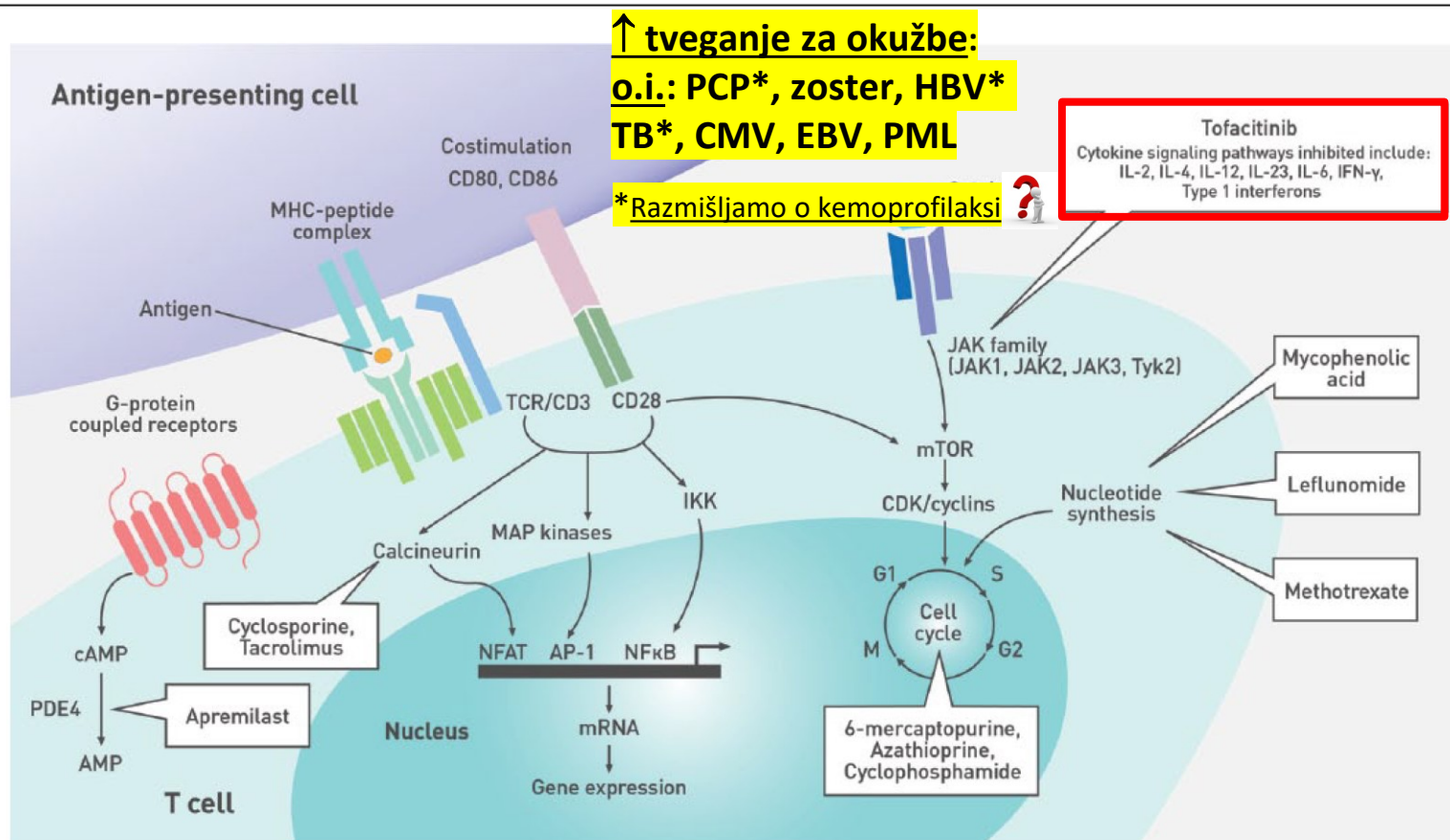
Coding: Negative effect (Red), Positive effect (Green), No data/ no effect (Grey), Unclear/ mixed (Dark Grey)

Zaviralci nadzorih (imunskih) točk (imunoterapija: pembrolizumab, ipilimumab, nivolumab), zaviralci Brutonove tirozin kinaze (ibrutinib, akalabrutinib) ... **Onkologija**

„Nebiološka zdravila“, ki delujejo proti vnetnim revmatskim boleznim (VRB)

„Nebiolška zdravila“, ki delujejo proti vnetnim revmatskim boleznim (VRB)

↑ tveganje za okužbe:
o.i.: PCP*, zoster, HBV*
TB*, CMV, EBV, PML

*Razmišljamo o kemoprofilaksi?

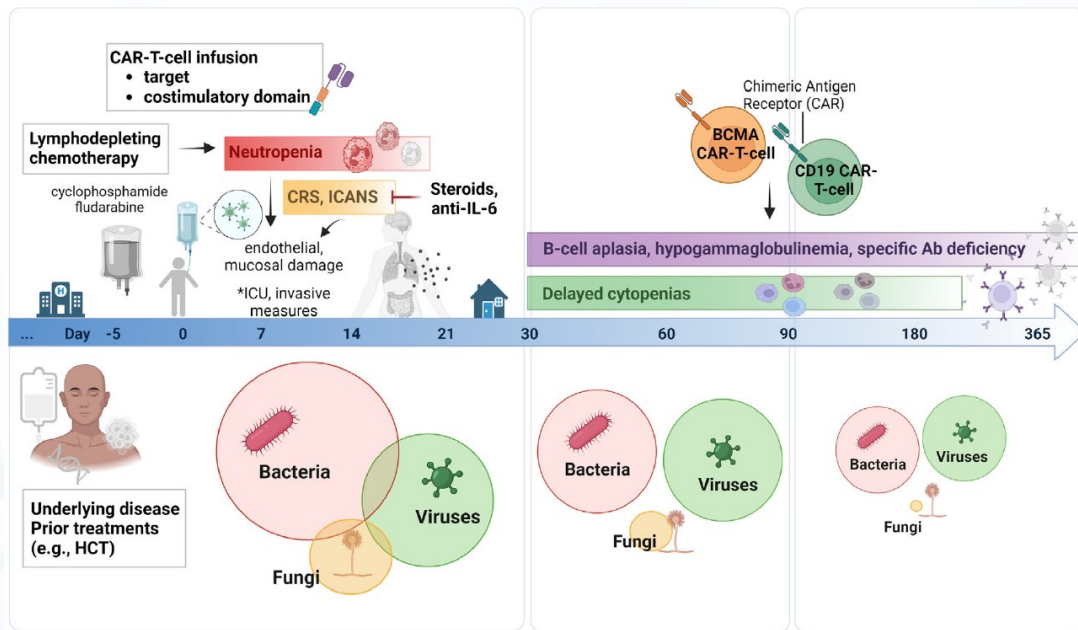
CAR-T celična terapija (»living drug«): KLL, B-celični limfom, plazmocitom (raziskave: solidni tumorji), razl. avtoimunske bolezni);

Tveganje za infekcijo v različnih obdobjih po infuziji.

Akutna post CAR-T celična toksičnost (CRS: cytokine release syndrome; ICAHT: immune effector cell-associated hematotoxicity; ICANS: immune effector cell-associated neurotoxicity syndrome, HLH) in posledične citopenije (nevtropenija), dolgotrajna B-celična aplazija, ↓ Ab, ↓ IgG ⇒ **↑ tveganje za infekcije**.

Po pogostnosti: bakterijske ⇒ virusne (CMV, herpesvirusi) ⇒ glivne okužbe.

Pomembna je profilaksa proti CMV, proti dol. bakterijam in glivam, nadomeščanje Ig in pravočasno cepljenje, svetovanje ...

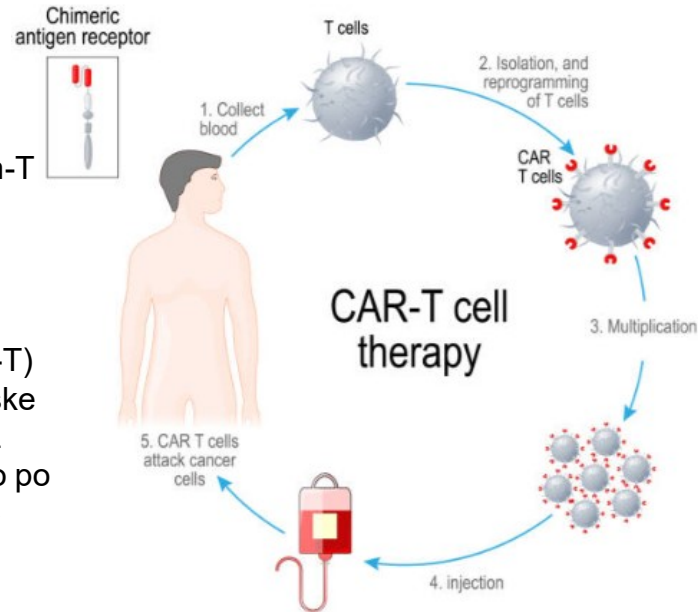
CMV = virus citomegalije; CAR-T = celice CAR-T (angl. Chimeric Antigen Rceptor T cells); IgG = imunoglobulin G.

Celice CAR-T

celice CAR-T (chimeric antigen-receptor T-cells)

Bolniku vzamejo kri in *ex vivo* bolnikovim celicam-T dodajo površinski Ig (CAR-receptor), ki je usmerjen proti pomembnemu tumorskemu Ag, sledi multiplikacija in nato tako spremenjene celice-T infundirajo nazaj.

Gre za živo zdravilo, po infuziji se celice-T (CAR-T) dodatno razmnožijo in masovno uničujejo tumorske celice ⇒ *citokinski vihar* ⇒ *potrebna imunosupresija* ⇒ *okužbe* ... Celice CAR-T vztrajajo mes. do leta in patroljirajo po telesu ter odstranjujejo morebitno nove tumorske celice ...

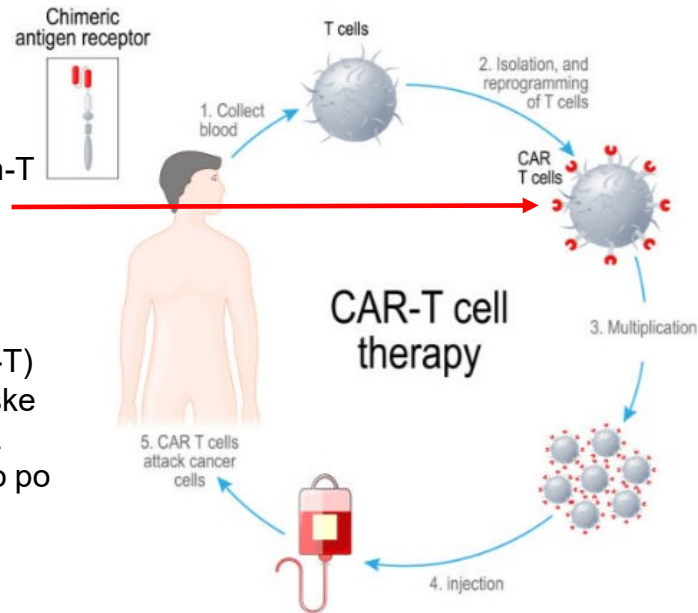

Celice CAR-T

celice CAR-T (chimeric antigen-receptor T-cells)

Bolniku vzamejo kri in *ex vivo* bolnikovim celicam-T dodajo površinski Ig (CAR-receptor), ki je usmerjen proti pomembnemu tumorskemu Ag, sledi multiplikacija in nato tako spremenjene celice-T infundirajo nazaj.

Gre za živo zdravilo, po infuziji se celice-T (CAR-T) dodatno razmnožijo in masovno uničujejo tumorske celice ⇒ *citokinski vihar* ⇒ *potrebna imunosupresija* ⇒ *okužbe* ... Celice CAR-T vztrajajo mes. do leta in patrolirajo po telesu ter odstranjujejo morebitno nove tumorske celice ...

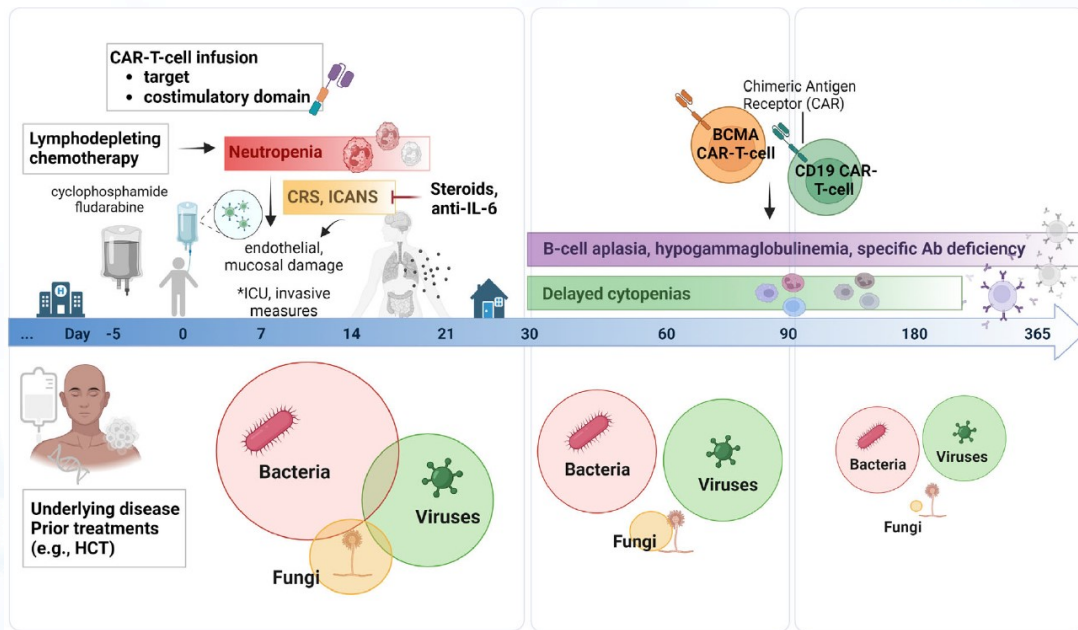
CAR-T celična terapija (»living drug«): KLL, B-celični limfom, plazmocitom (raziskave: solidni tumorji), razl. avtoimunske bolezni);

Tveganje za infekcijo v različnih obdobjih po infuziji.

Akutna post CAR-T celična toksičnost (CRS: cytokine release syndrome; ICAHT: immune effector cell-associated hematotoxicity; ICANS: immune effector cell-associated neurotoxicity syndrome, HLH) in posledične citopenije (nevtropenija), dolgotrajna B-celična aplazija, ↓ Ab, ↓ IgG ⇒ **↑ tveganje za infekcije**.

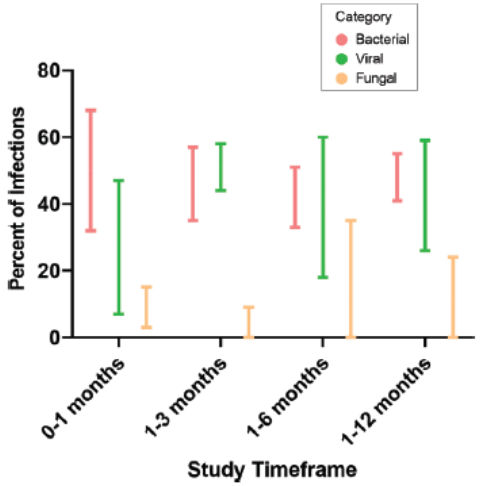
Po pogostnosti: bakterijske ⇒ virusne (CMV, herpesvirusi) ⇒ glivne okužbe.

Pomembna je profilaksa proti CMV, proti dol. bakterijam in glivam, nadomeščanje Ig in pravočasno cepljenje, svetovanje ...

CMV = virus citomegalije; CAR-T = celice CAR-T (angl. Chimeric Antigen Rceptor T cells); IgG = imunoglobulin G.

Relativna pogostnost bakterijskih, virusnih in glivnih okužb kot delež vseh okužb po CD19 CAR-T celični terapiji v različnih časovnih intervalih.

Timeframe	Bacterial cause	Viral cause	Fungal cause	References
0-1 month	32%-68%	7%-47%	3%-15%	35-38,40,49, 50,57,59,79
1-3 months	35%-57%	44%-58%	0%-9%	35,38,59
1-6 months	33%-51%	18%-60%	0%-35%	37,46,49
1-12 months	41%-55%	26%-59%	0%-24%	40,49,59

TABLE 1 Guidelines and local practices for infection prevention in chimeric antigen receptor (CAR)-T-cell therapy recipients at the authors' centers and from published guidelines.

	EBMT/EHA (Europe)	Spanish group (Spain)	SFGM-TC (France)	Fred Hutch (US)	Dana Farber (US)	CHUV Lausanne (Switzerland)	LMU Munich (Germany)
Antibacterial prophylaxis	NR	NR	NR	FQ during neutropenia ^a	Levofloxacin 500 mg/day during neutropenia ^a	NR	Risk adapted ^b ; FQ during neutropenia ^a
Antifungal prophylaxis	Consider fluconazole, posaconazole, ^c or micafungin if severe or prolonged >14 days neutropenia, ^a and/or long-term or high dose (>3 days) of steroids or post-allo-HCT	Fluconazole (400 mg/day) during neutropenia ^a	Consider fluconazole or micafungin if severe neutropenia ^a >14 days, steroids >3 days, post-allo-HCT	Fluconazole (200 mg/day) during neutropenia ^a	No antifungal prophylaxis	Fluconazole (200 mg/day) during neutropenia ^a	No antifungal prophylaxis
Anti-mold prophylaxis	See above	Posaconazole 300 mg/day, ^c nebulized liposomal amphotericin B or micafungin if ≥4 lines of prior treatment, pre-CAR-T-cell infusion severe neutropenia ^a , higher dose of CAR-T-cells (>2 × 10 ⁷), previous IFI, tocilizumab, and/or steroids	Posaconazole (300 mg/day ^c) if post-allo-HCT or steroids or previous IFI	Posaconazole (300 mg/day ^c) if neutropenia ^a >20 days or steroids >3 days for at least 4 weeks after last dose of steroid (and after neutropenia resolution ^a)	No anti-mold prophylaxis	Posaconazole (300 mg/day ^c) if post-allo-HCT or steroids or previous IFI	Risk-adapted ^b (posaconazole ^c or micafungin during neutropenia ^a or extended steroid exposure)
Anti-PJP prophylaxis	TMP/SMX 1DS 3x/week (or SS 1x/day) Start at LD chemotherapy, continue for 1-year and until CD4 >200 cells/mm ³	TMP/SMX DS 3x/week Start 1 week pre-infusion (pause during neutropenia), continue until CD4 >200 cells/mm ³	TMP/SMX 1DS 3x/week (or SS 1x/day) Start at LD chemotherapy, continue for 1-year and until CD4 >200 cells/mm ³	TMP/SMX DS 2x/day on 2 consecutive days/week Start 21–28 days post-infusion, continue for at least 6 months	TMP/SMX 1DS 3x/week (or SS 1x/day) Start at LD chemotherapy, continue for at least 6 months or until CD4 >200 cells/mm ³	TMP/SMX 1DS 3x/week (or SS 1x/day) Start at LD chemotherapy, continue for at least 6 months or until CD4 >200 cells/mm ³	TMP/SMX 1DS 3x/week Start at LD chemotherapy, continue for at least 6 months or until CD4 >200 cells/mm ³

TABLE 1 (Continued)

	EBMT/EHA (Europe)	Spanish group (Spain)	SFGM-TC (France)	Fred Hutch (US)	Dana Farber (US)	CHUV Lausanne (Switzerland)	LMU Munich (Germany)
Antiviral prophylaxis	Acyclovir 800 mg 2×/day or valacyclovir 500 mg 2×/day Start at LD chemotherapy, continue for 1 year and until CD4 >200 cells/mm ³	Acyclovir 400–800 mg 2×/day At least 60–100 days after infusion	Acyclovir 800 mg 2×/day or valacyclovir 500 mg 2×/day Start at LD chemotherapy, continue for 1-year and until CD4 >200 cells/mm ³	Acyclovir 800 mg 2×/day or valacyclovir 500 mg 2×/day Start at lymphodepleting chemotherapy, continue for at least 1 year	Acyclovir 400 mg 3×/day or valacyclovir 500 mg 2×/day Start at LD chemotherapy, continue for at least 6 months or until CD4 >200 cells/mm ³	Valacyclovir 500 mg 2×/day for 6–12 months	Acyclovir 400 mg 2×/day Start at LD chemotherapy, continue for at least 6 months or until CD4 >200 cells/mm ³
CMV monitoring	As clinically indicated	NR	Consider in CMV seropositive patients at high risk Weekly monitoring	Patients treated with >3 days of steroids Weekly until 1 month after last dose of steroid	Strongly consider monitoring for patients receiving >5 doses dexamethasone	Consider in CMV seropositive patients at high risk Weekly/biweekly monitoring	NR
Preemptive threshold	–	NR		150 IU/mL (plasma)	None	None	None

Abbreviations: Allo-HCT, allogeneic hematopoietic cell transplant; CHUV, Lausanne University Hospital; CMV, cytomegalovirus; DS, double strength; EBMT, European Society for Blood and Marrow Transplantation; FQ, fluoroquinolone (levofloxacin 750 mg PO daily); IFI, invasive fungal infection; LD, lymphodepleting; LMU, Ludwig Maximilian University of Munich; NR, not recommended; PjP, *Pneumocystis jirovecii* pneumonia; SFGM-TC, Société de Greffe de Moelle et de Thérapie Cellulaire; SS, single strength; TMP/SMX, trimethoprim/sulfamethoxazole.

^aNeutropenia defined as absolute neutrophil count <500 cell/mm³; resolution: first of 3 days ≥500 cell/mm³.

^bAdapted to baseline CAR-Hematotox score or other pertinent risk factors for prolonged severe neutropenia (absolute neutrophil count <500 cell/mm³ for ≥7 days) such as underlying bone marrow infiltration.

^cPosaconazole 200 mg every 12 h on first day then 300 mg/day.

Splenektomiran bolnik

Kaj je pomembno?

Pri osebah brez vranice je **vsako vročinsko stanje potrebno obravnavati kot sepsa** in po odvzemu **HK** pričeti z antibiotičnim zdravljenjem s cefalosporinom III. generacije:

- Cefotaksim ali ceftriakson i.v.
- Okužbe s kapsuliranimi bakterijami: *S. pneumoniae*, *H. influenzae tip b*, *N. meningitidis*.
- Pa tudi: *Capnocytophaga canimorsus*, *Enterococcus*, *Bacteroides*, *Salmonella*, *Bartonella*, *Babesia*.

Splenektomiran bolnik

Kaj je pomembno?

Pri osebah brez vranice **preprečujemo okužbe na 3 načine:**

- S preventivnim dajanjem antibiotikov.
- S cepljenjem.
- Z izobraževanjem: - karton v zdr. izkaznici ali zapestnica (treba je informirati tudi partnerje ...).
  - ob vročinskem stanju ⇒ k zdravniku (tudi, če cepljen).
  - odročni kraji ⇒ s seboj antibiotik.
  - ugriz psa/mačke ⇒ amoksicilin-klavulanska kislina.
  - zaščita pred vbodom klopa ⇒ babesia.

Priporočila za cepljenje in antibiotično profilakso po splenektomiji

Priporočljivo 4 – 6 tednov pred načrtovano splenektomijo (oz. 2 tedna po operaciji)

Cepljenje	Starost ob pričetku cepljenja	Shema cepljenja	Poživitveni odmerek
Pnevmokok	0 – 6 m	3 KPC v razmaku vsaj 1 m	1 KPC v drugem letu + PS23 pri 24 m
	7 – 11 m 12 – 59 m	2 KPC v razmaku vsaj 1 m 2 KPC v razmaku vsaj 2 m	1 KPC v drugem letu + PS23 pri 24 m PS23 po 2 m
	5 let in več	1 KPC	PS23 po 2 m
Meningokok	<12 m	2 MenB v razmaku 2 m 2 MCV4 v razmaku 2 m	1 MenB pri 12 – 23 m 1 MCV4 pri 12 m
	12 m ali več	2 MenB v razmaku 2 m pri otrocih do 10 let in vsaj 1 m pri starejših 1 MCV4	1 MenB po 12 – 23 m pri otroku, ki je bil prvič cepljen pri 12 – 23 m 1 MCV4 po 12 m v primeru epidemije ali poti v endemske kraje
Hib	< 18 m	redni program	
	starejši necepljeni	1 odmerek	
gripa	6 m – 9 let, necepljeni	2 odmerka v razmaku 1 m	vsako leto
	ostali	1 odmerek	vsako leto
Antibiotična profilaksa	otroci < 5 let otroci > 5 let odrasli	pen V 250.000 IE/12 h pen V 500.000 IE /12 h pen V 1.000.000 IE/12 h	2 leti po splenektomiji oz. do 5. leta starosti
ali	otroci odrasli	amoksicilin 20 mg/kg/dan amoksicilin 500 mg/12 h	
alergija na penicilin	otroci odrasli	klaritromicin 7.5mg/kg/dan klaritromicin 500 mg/dan	

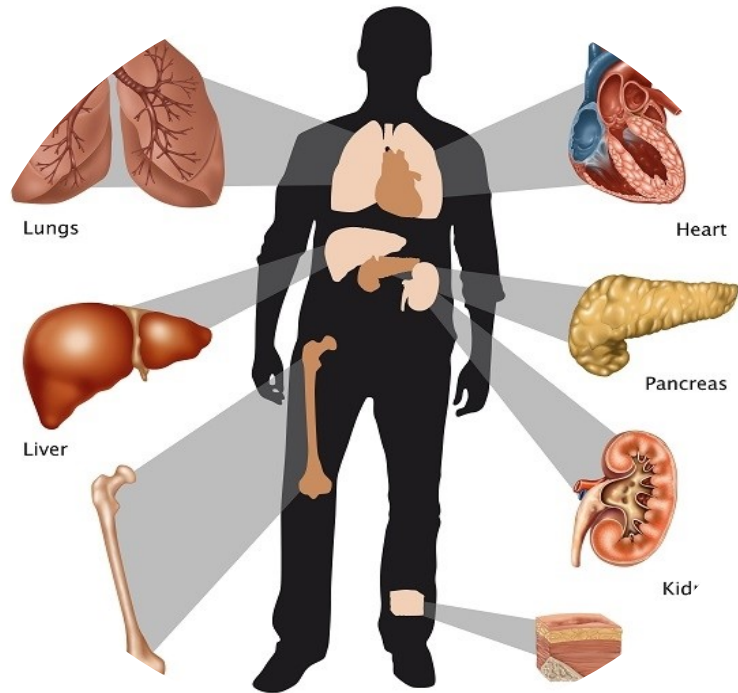
Splenektomiran bolnik

Kaj je pomembno?

Pri osebah brez vranice **preprečujemo okužbe na 3 načine:**

- S preventivnim dajanjem antibiotikov.
- S cepljenjem.
- Z izobraževanjem: - karton v zdr. izkaznici ali zapestnica (treba je informirati tudi partnerje ...).
  - ob vročinskem stanju ⇒ k zdravniku (tudi, če cepljen).
  - odročni kraji ⇒ s seboj antibiotik.
  - ugriz psa/mačke ⇒ amoksicilin-klavulanska kislina.
  - zaščita pred vbodom klopa ⇒ babesia.

OKUŽBE po Tx organov in tkiv

Urnik okužb po presaditvi čvrstih organov

Čas po presaditvi	Zgodnje obdobje (1. mes.)	Srednje obdobje (2-6 mes.)	Pozno obdobje (>6 mes.)
Infekcijske bolezni	<ul style="list-style-type: none"> • ok., povezane s krg posegom, • ok, povezane z EIZ, • ok. z VOB, • ok. katetrov, ran, limfokele itd., • ok. zaradi »puščanja« anastomoz, • CD kolitis. 	<p>S profilakso proti PCP, CMV, HBV:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ok. z virusom BK, • CD kolitis, • ok. s HCV, • ok. z <i>Listeria monocytogenes</i>, • kriptokokoza, • tuberkuloza, • ok. s <i>Strongiloides stercoralis</i> <p>Brez profilakse: vse kot pri profilaksi <i>plus</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ok. s herpesvirusi, • PCP, • ok. s HBV, • ok. s <i>Toxoplasma gondii</i>, • <i>Nocardia</i> spp. <p>Velja za vse bolnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • norovirusi, • nevarni respiratorni virusi: influenca, parainfluenca, RSV, adenovirusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • DPP, • ok. sečil, • PCP, • pozna CMV ok., • ok. z <i>Listeria monocytogenes</i>, • IGO, • ok. z drugimi virusi, kot so: HBV, HCV, virus JC, HSV, • ok. z <i>Nocardia</i> spp., • ok. z <i>Rodococcus</i> spp., • PTLB, • kožni rak, • norovirusi, • nevarni respiratorni virusi: influenca, parainfluenca, RSV, adenovirusi.

Urnik okužb po presaditvi krvotvornih matičnih celic

Čas po PKMC	Zgodnje obdobje (<30 dni)	Srednje obdobje (30-100 dni)	Pozno obdobje (>100 dni)
imunska pomanjkljivost	<ul style="list-style-type: none"> • nevtropenija, • vnetje sluznic, • akutna GVHD 	<ul style="list-style-type: none"> • motena predvsem celična imunost, • akutna in kronična GVHD 	<ul style="list-style-type: none"> • motena celična in • humoralna imunost, • kronična GVHD
bakterije	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pseudomonas aeruginosa</i>, • <i>Staphylococcus aureus</i>, • KNS, • zeleneči streptokoki, • enterobakterije 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>S. aureus</i>, • KNS, • zeleneči streptokoki, • <i>P. aeruginosa</i>, • enterokoki 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Haemophilus influenzae</i>, • <i>Streptococcus pneumoniae</i>
glive	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Candida</i> spp., • <i>Aspergillus</i> spp. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Candida</i> spp., • <i>Aspergillus</i> spp., • <i>Pneumocystis jirovecii</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Candida</i> spp., • <i>P. jirovecii</i>
virusi	<ul style="list-style-type: none"> • HSV, • respiratorni in enterični virusi 	<ul style="list-style-type: none"> • EBV, • CMV, • respiratorni in enterični virusi 	<ul style="list-style-type: none"> • VZV, • EBV, • CMV, • respiratorni in enterični

Oportunistične
okužbe

Oportunistični
mikrobi

Pneumocystis jirovecii pljučnica (PCP)

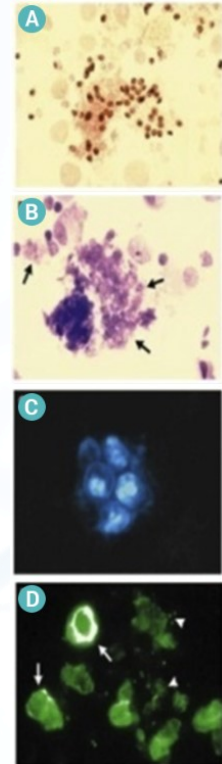
Incidenca raste: zlasti pri ne-HIV populaciji ⇒ ker je vse več oseb z IM.

BISTVENO ⇒ v določenih subpopulacijah oseb z IM je pogostejša in lahko jo
PREPREČIMO!

Kl.sl.: začne se z **dispnejo** (ob naporu) ⇒ vročina ⇒ kašelj (suh, dražeč → belo...).

Dg: lab: CRP norm/nizek, ↑ **LDH** ⇒ primeren za sledenje (ko pljučnica);

S-BDG ⇒ pogosto velike vrednosti > 300 oz. > 500 pg/mL (norm: 80 pg/mL).

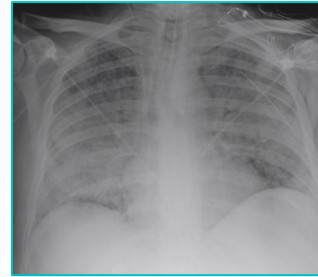
Spremembe na pljučih (PCP)

Rtg pc ⇒ intersticij
v začetku lahko normalen.

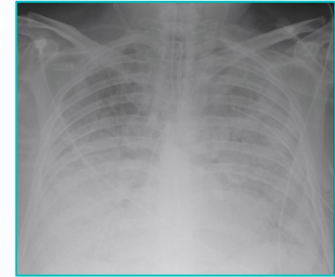
1.dan

27.dan

31.dan

CT ⇒ difuz. mlečno steklo
⇒ pnevmotoraks, kavitacije
⇒ norm. CT: ↑ NNV

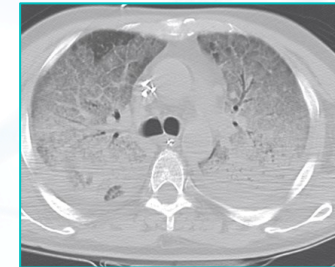
1.dan

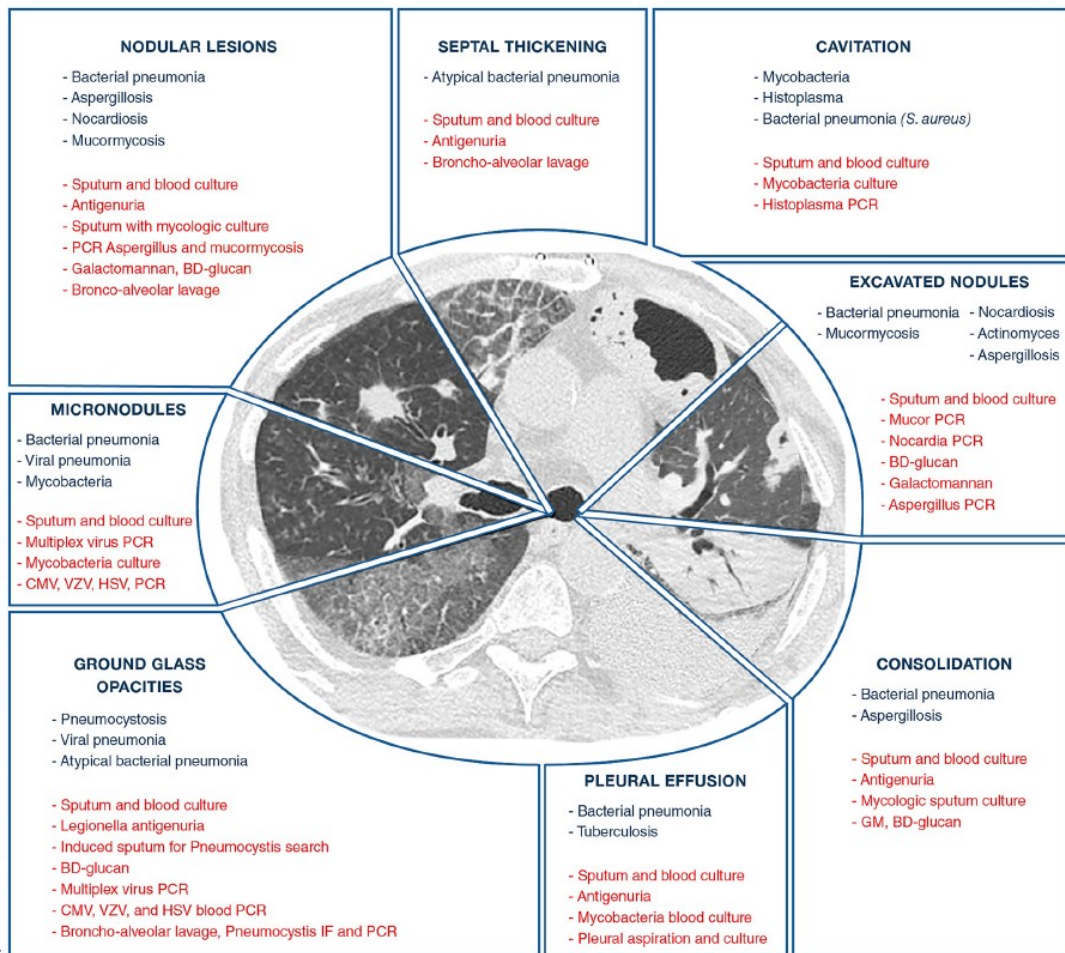
12.dan

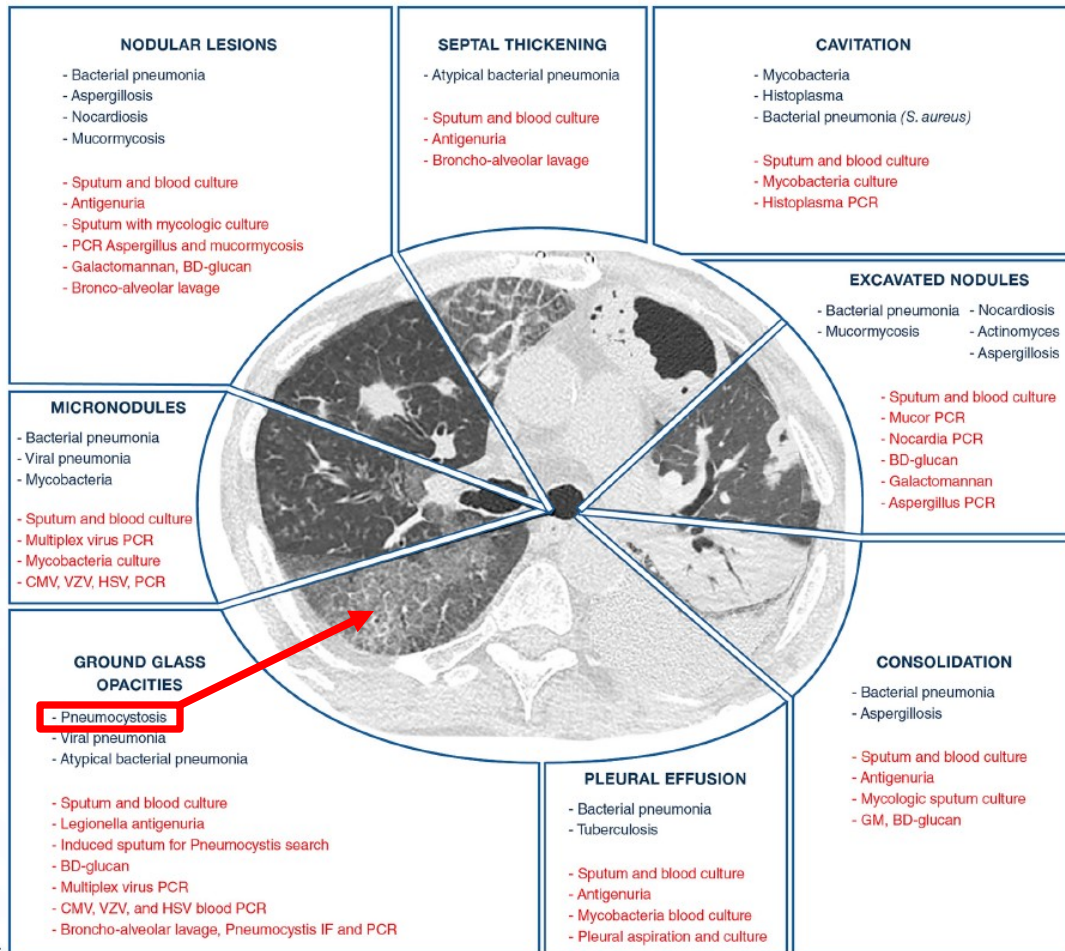
15.dan

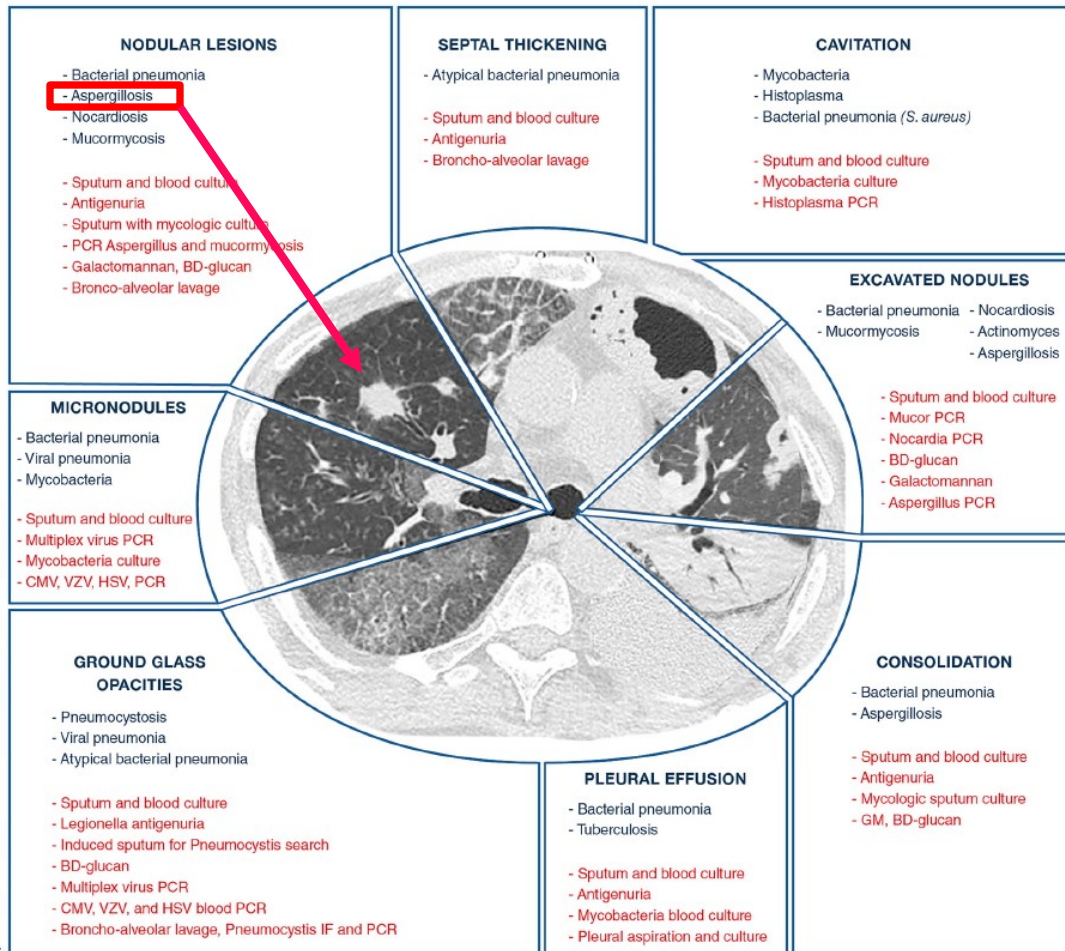
Etiologija respiratornih okužb glede na CT posnetek

BDG in spremembe na CT pljuč

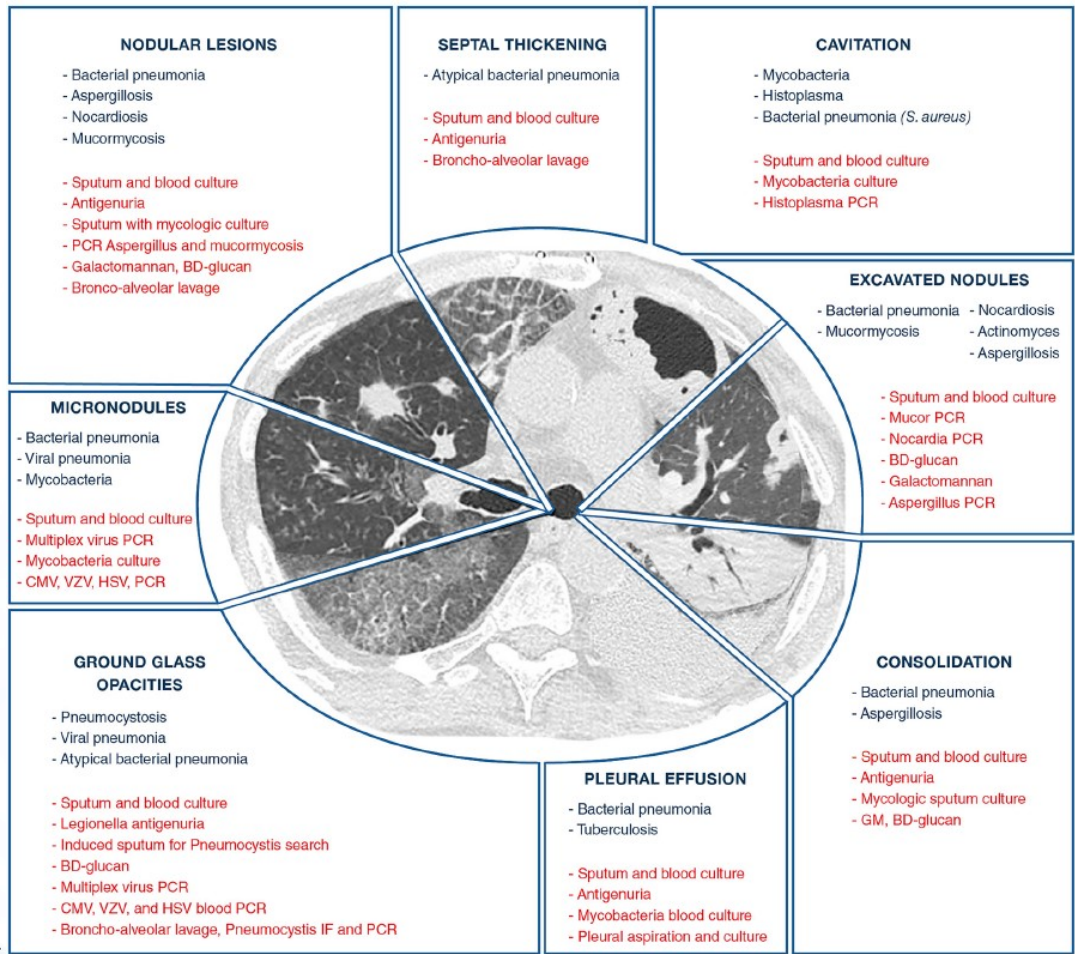

BDG in spremembe na CT pljuč

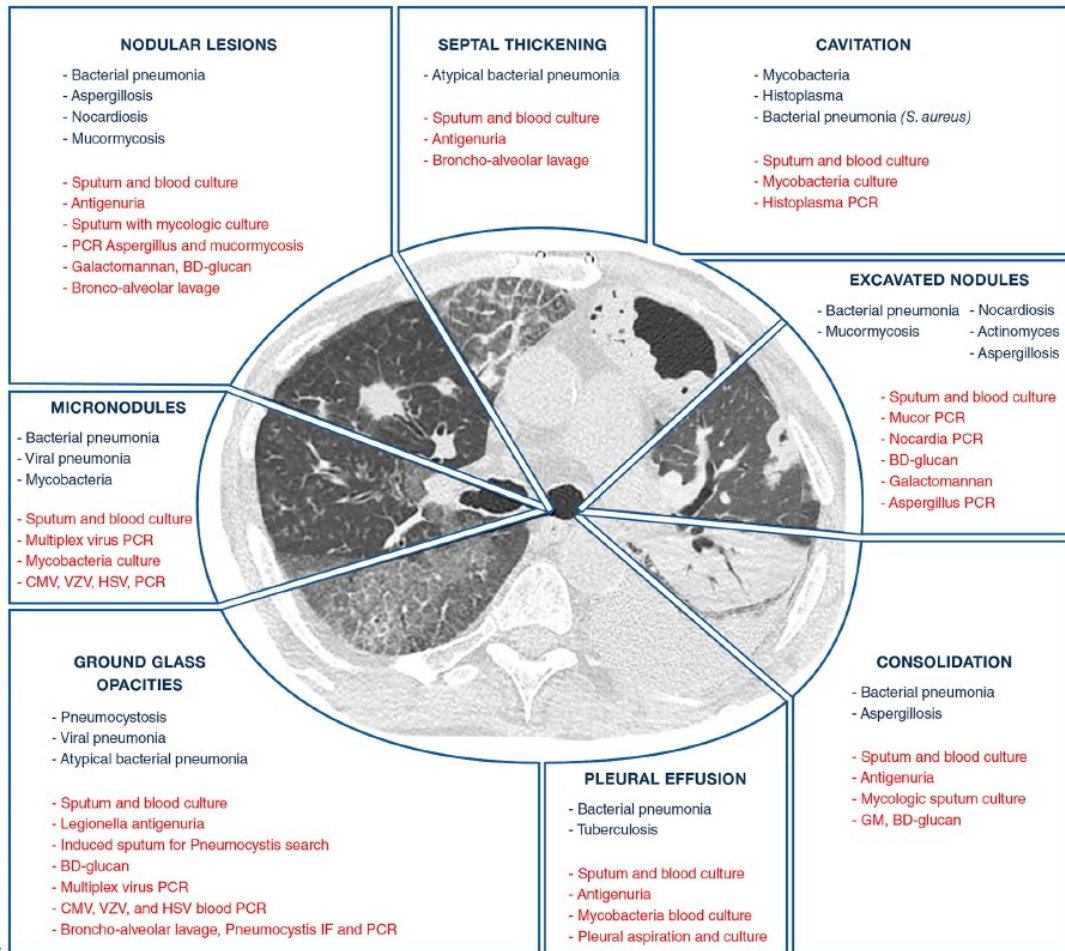

BDG in spremembe na CT pljuč

Kandidoza

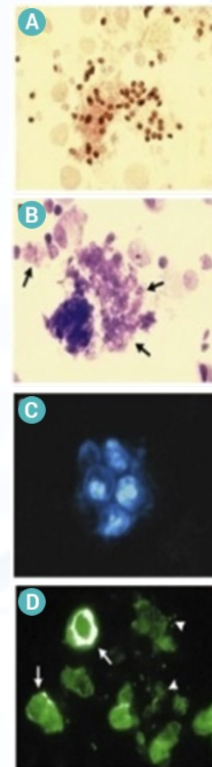
BDG in spremembe na CT pljuč

Profilaksa (PCP)

Kdaj profilaksa proti PCP?

- **HIV/aids: CD4 < 200/mm³**
- **Po Tx čvrstih organov (PČO) in alogenski PKMC**
- **Glukokortikoidi:** npr. metilprednisolon (MP): ≥ 16 mg/d, ≥ 4 tedne,
- **Druga imunosupresivna zdravila:** rituksimab, anti CD52, anti-TNF, JAK zaviralci
- **Onkološki bolniki:**
  - ⇒ MP ≥ 16 mg/d, ≥ 4 tedne,
  - ⇒ ALL, PKMC, anti-CD52, fludarabin/ciklofosamid/rituksimab, temozolamid,
  - ⇒ izbirno: R-CHOP, nukleozidni analogi: fludarabin, cladribin, mikofenolat mofetil.

Diagnostika (PCP)

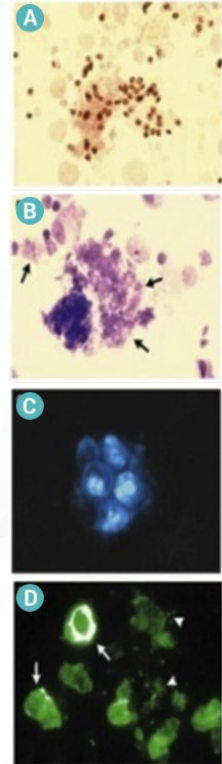
Bronhoskopija: BAL ⇒ PCR:

Profilaksa (PCP)

Primarna profilaksa: **TMP/SMX**; Ta je ključna in najpomembnejša!

Alternativa: Dapson itd.

Zdravljenje: **TMP/SMX, ...**

VZV: PASOVEC (HZ)

(herpes zoster): nevro-dermatološka bolezen

- **Pri osebah z IM je bolezen hujša:** prizadetih več dermatomov, lahko diseminiran, kefalni zoster ⇒ oftalmični , otogeni (Ramsey-Hunt sy), encefalitis, ↑ CVI itd.
- Najbolj se bojimo **PHN**, ki je lahko zelo dolgotrajna in ti spremeni, uniči življenje!
- Zelo pomembno je čimprejšnje zdravljenje.
- Še pomembnejše pa je **preprečevanje**:
  - ⇒ **VZV IVlg** za osebe z IM in so izpostavljene noricam/pasovcu,
  - ⇒ **cepljenje – Shingrix.**

PASOVEC

(herpes zoster): nevro-dermatološka bolezen

Cepljenje proti HZ - Shingrix

- Rekombinantno cepivo,
- Indikacije: za osebe z IM* (≥ 18 let): ZZZS, za ≥ 60 let (> 50 let): samoplačniško,
- ne glede na prebolelost noric ali HZ,
- Režim cepljenja: 2 odmerka: 0 in nato 2-6 mes. (IM: 0 in nato 1-2 mes.), revakcinacija: ni potrebna,
- Učinkovitost: za 97 % zmanjša pojavnost HZ, za 100 % zmanjša pojavnost PHN,
- Neželeni učinki: je zelo reaktogeno $\Rightarrow$ v 10 % lokalne in sistemske reakcije; trajajo 1 – 2 dni,
- Sočasno cepljenje: gripa, pnevmokok, Di/Te/Per.

<https://nijz.si/nalezljive-bolezni/cepljenje/navodila-in-priporocila-za-cepljenje/>

https://www.ema.europa.eu/en/documents/product-information/shingrix-epar-product-information_sl.pdf.

CMV

CMV: “Troll” za osebe z imunskimi motnjami

Življenjski krog CMV

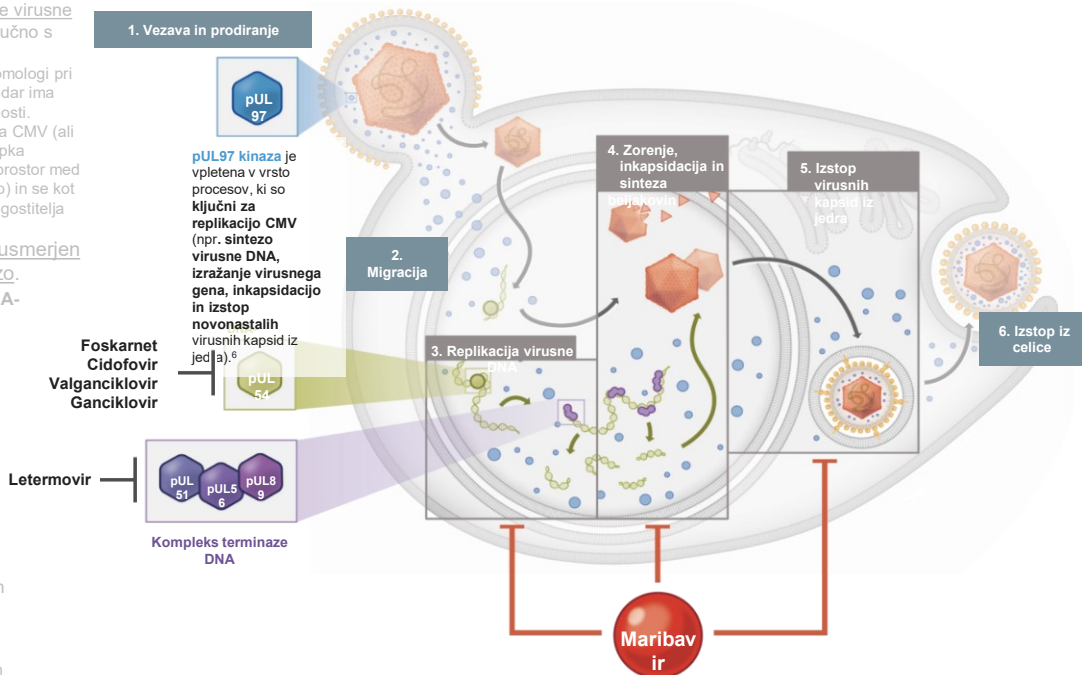
CMV UL97 protein kinaza je encim, ki fosforilira številne virusne in celične beljakovine, vključno s ppUL44.^{1,2}

- Ima skupne lastnosti s homologi pri drugih herpesvirusih, vendar ima tudi več posebnih značilnosti.
- Je sestavni del tegumenta CMV (ali virusnega matriksa – skupka beljakovin, ki zapolnjuje prostor med ovojnico in nukleokapsido) in se kot taka sprosti v citoplazmo gostitelja ob okužbi.
- **Maribavir** je tarčno usmerjen v UL97 protein kinazo.

UL54 protein kinaza (DNA-polimeraza) je tarča protivirusnih zdravil GCV, VGCV, FOS³ in CDV.⁴

Kompleks terminaze CMV DNA vključuje beljakovini UL56 in UL89 ter še z drugimi beljakovinami prispeva k procesu cepitve in pakiranja DNA; funkcionalni pakirni holokompleks je heterooligomer, sestavljen iz beljakovin pUL56, pUL89 in pUL51.³

- LET je tarčno usmerjen v mehanizem, ki je odvisen od interakcije pUL56, pUL89 in pUL51.³

1. Vežava in prodiranje

- Okužba s CMV se začne, ko se virusni glikoproteini (npr. gB in gH) vežejo na gostiteljsko celico prek **posebnih receptorjev** (npr. trombocitnega rastnega faktorja α).^{5,6}
  - **Primarna okužba** običajno poteka prek **epitelijskih celic sluznice, lahko pa tudi prek fibroblastov, endotelijskih celic ali celic mieloične vrste**.
- CMV vstopi v celice z neposredno fuzijo s celično membrano ali z endocitozo.⁵
  - CMV nato sprosti beljakovine tegumenta in nukleokapsido v gostiteljsko citoplazmo.

2. Migracija

Nukleokapside se transportirajo v gostiteljsko jedro, tam pa se sprosti DNA virusa.⁵

3. Replikacija

S sprostitvijo virusne DNA se sproži izražanje genov, ki povzročijo:⁵

- replikacijo in zorenje virusne DNA;
- inkapsulacijo virusne DNA kot kapsid na jedrni membrani.

4. Zorenje, inkapsidacija in sinteza beljakovin

Po inkapsulaciji se DNA iz jedra premakne v citoplazmo.⁷

- V gostiteljskem ER-Golgijevem aparatu nastane sekundarna ovojnica.⁵
- **Temu** sledi sestavljanje končne ovojnice (kompleksen dvostopenjski proces).⁵

5. Izstop virusnih kapsid

Novi CMV se izločijo iz celice **z eksocitozo** na celični membrani.^{5,8}

6. Nadaljevanje okužbe

Sproščanje virusa spremlja liza (smrt) gostiteljske celice.^{5,8}

- Novi virioni okužijo druge celice v bolnikovem telesu in se še naprej razmnožujejo, povečujejo virusno breme ter povečujejo tveganje za bolezni, obolenost in umrljivost, povezane s CMV.

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciclovir; LET = letermovir; VGCV = valganciclovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Imunsko zdrave osebe

- CMV je virus z dvojnovijačno DNA, ki spada v družino virusov *Herpesviridae*.¹
- CMV se prenaša s telesnimi tekočinami (npr. krvjo, slino, spermo, urinom), presajenim tkivom/organom ali z matere na plod.^{1,2}
- Po primarni okužbi CMV vzpostavi vseživljenjsko latenco v človeškem telesu. Oseba se lahko tudi ponovno okuži z drugim sevom virusa.^{1,3}

- CMV je splošno razširjen.¹
- V odrasli dobi je seropozitivnost ocenjena na 45 % v razvitih državah in skoraj 100 % v državah v razvoju.⁴

Pri imunsko zdravih je **primarna CMV** okužba večinoma brezsintptomna, včasih pride do blage kl. slike – infekcijski mononukleozni podobna bolezen (CMV IM).

Reaktivacija je nepomembna – ne pride do CMV bolezni.¹

Latentni CMV se lahko nevarno reaktivira predvsem pri osebah z hudimi imunskimi motnjami (PČO, PKMC, aktivni hemato-onkološki rak, določena imunosupresivna Th itd.).¹

SIMPTOMI

CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); PKMC = presaditev krvotvornih matičnih celic.

1. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 2. Tomblyn M, et al. Biol Blood Marrow Transplant. 2009;15:1143–238; 3. Azevedo LS, et al. Clinics (Sao Paulo). 2015;70:515–23;

4. Al Mana H, et al. Pathogens. 2019;8:213.

Osebe z imunskimi motnjami (IM)

- CMV je virus z dvojnovijačno DNA, ki spada v družino virusov *Herpesviridae*.¹
- CMV se prenaša s telesnimi tekočinami (npr. krvjo, slino, spermo, urinom), presajenim tkivom/organom ali z matere na plod.^{1,2}
- Po primarni okužbi CMV vzpostavi vseživljenjsko latenco v človeškem telesu. Oseba se lahko tudi ponovno okuži z drugim sevom virusa.^{1,3}

- CMV je splošno razširjen.¹
- V odrasli dobi je seropozitivnost ocenjena na 45 % v razvitih državah in skoraj 100 % v državah v razvoju.⁴

Osebe z imunskimi motnjami:

Primarna okužba, ki se je zelo bojimo in **Reaktivacija**: latentna CMV se lahko nevarno reaktivira predvsem pri osebah z hudimi imunskimi motnjami: PČO, PKMC, aktivni hemato-onkološki rak, določena imunosupresivna Th, CAR-T zdravljenje itd.

Na voljo imamo različne preventivne strategije: profilaksa, pre-emptive, CMI assays: Q-specif. T-celice proti CMV
Q MONITOR: celoten T-celični odziv

SIMPTOMI

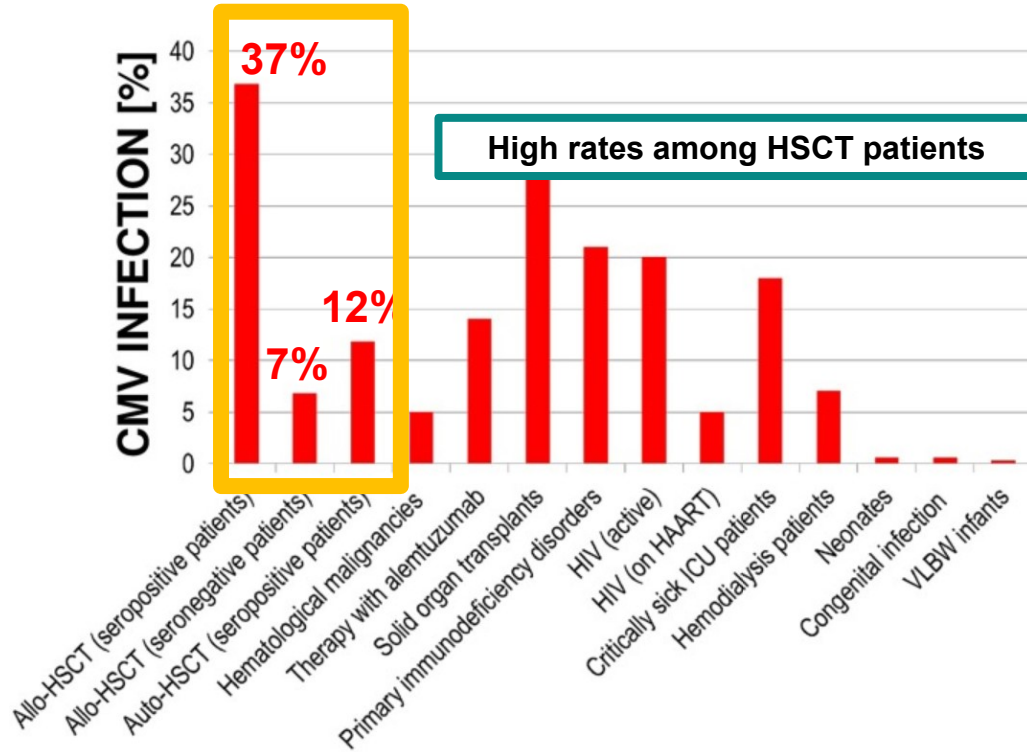

CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); PKMC = presaditev krvotvornih matičnih celic.

1. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 2. Tomblyn M, et al. Biol Blood Marrow Transplant. 2009;15:1143–238; 3. Azevedo LS, et al. Clinics (Sao Paulo). 2015;70:515–23;

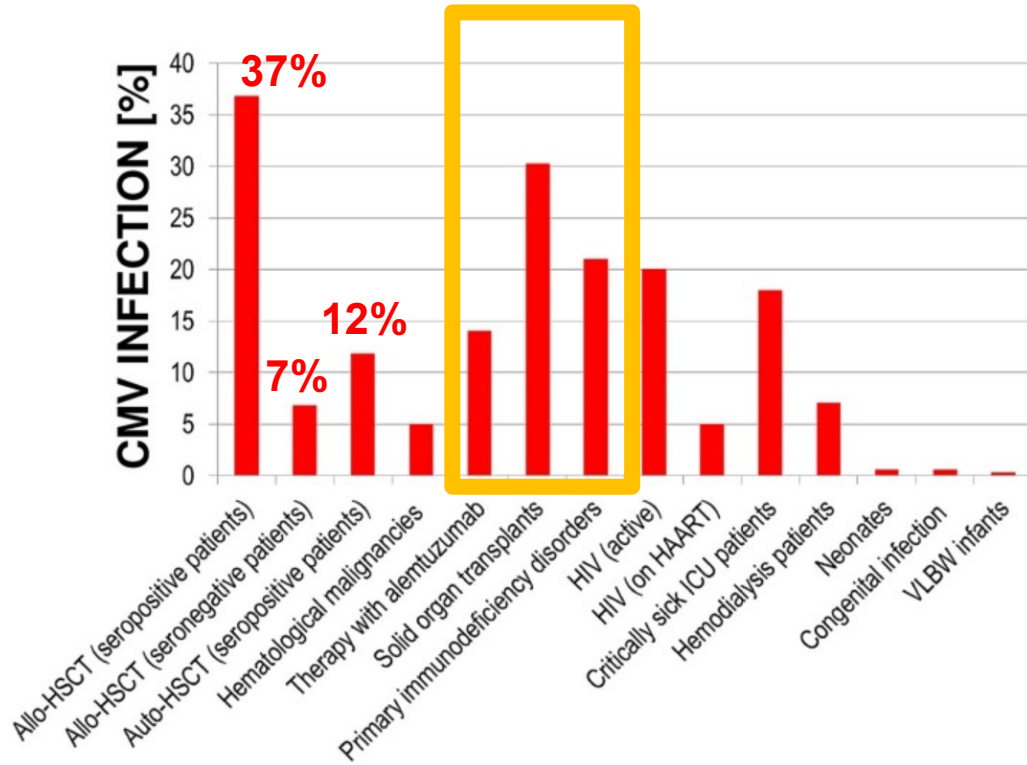
4. Al Mana H, et al. Pathogens. 2019;8:213.

CMV je najpogostejša pri prejemnikih krvotvornih matičnih celic (PKMC)

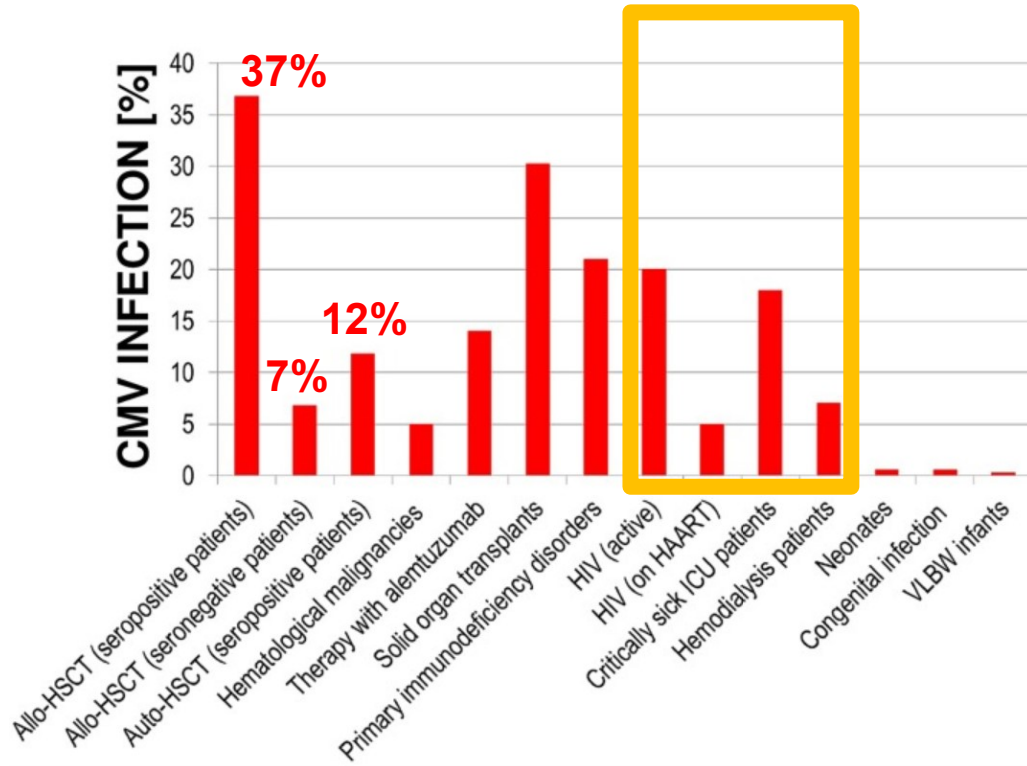
- alogenska PKMC (P+);
- avtologna PKMC (P+);
- alogenska PKMC (P-);

- sami hematološki raki ~ 5 %

Na CMV je treba vedno misliti pri prejemnikih čvrstih organov (PČO), PIM, anti-CD52, CAR-T ...

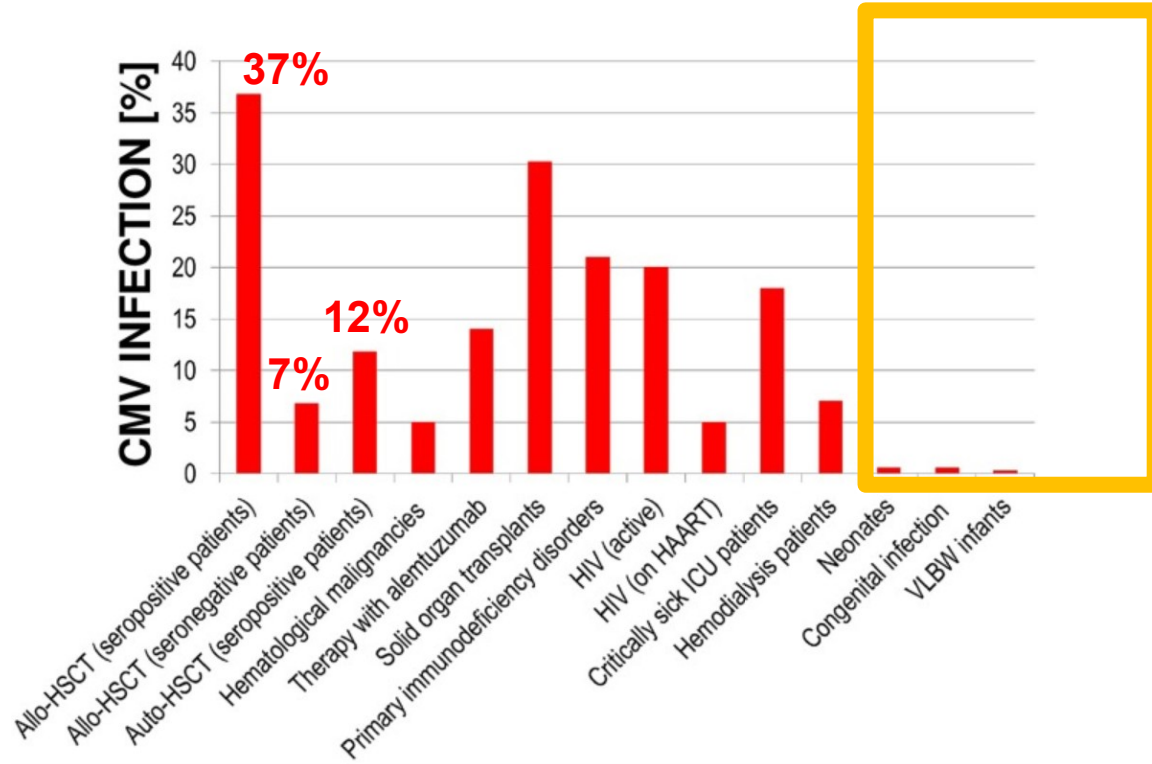
- Prejemniki čvrstih organov (PČO): D+/P-;
- Osebe s primarnimi IM (PIM);
- Osebe na imunosupresivni terapiji:
anti-CD52 (alemtuzumab), CAR-T;

... in tudi pri drugih IM: HIV (napredovala bolezen), EIZ, osebe na HD

- Okužba s HIV (napredovala, nezdravljeni);
- Kritično bolne osebe v EIZ;
- Osebe na hemodializi;
- Okužba s HIV (zdravljeni);

... in tudi pri drugih IM: razl. imunosupresivi (biološka in ne-biološka ...)

CMV okužba (CMV DNA-emija, CMV viremija, CMV VB): replikacija virusa

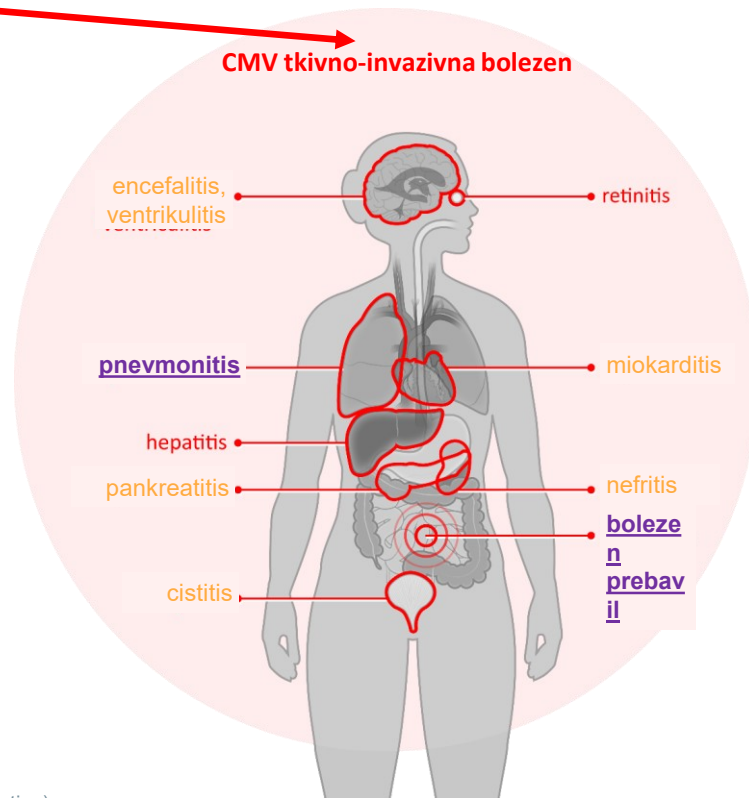
CMV bolezen

CMV sindrom

(Infekcijski mononukleozni podobna bolezen)

- Odsotnost tkivno-specifičnih simptomov/znakov,
- Prisotna CMV viremija (DNA-emija, virusno breme)
- Z ≥ 2 od naslednjih:
  - Vročina ≥ 38 °C ≥ 2 dni,
  - Pojav splošnega slabega počutja ali povečano splošno slabo počutje ali pojav utrujenosti ali povečana utrujenost,
  - Levkopenija ali nevtropenija pri 2 ločenih meritvah v razmiku ≥ 24 ur,
  - ≥ 5 % reaktivnih limfocitov,
  - Trombocitopenija,
  - Zvišana raven jetrne aminotransferaze.

CMV tkivno-invazivna bolezen

CMV okužba (CMV DNA-emija, CMV viremija, CMV VB): replikacija virusa

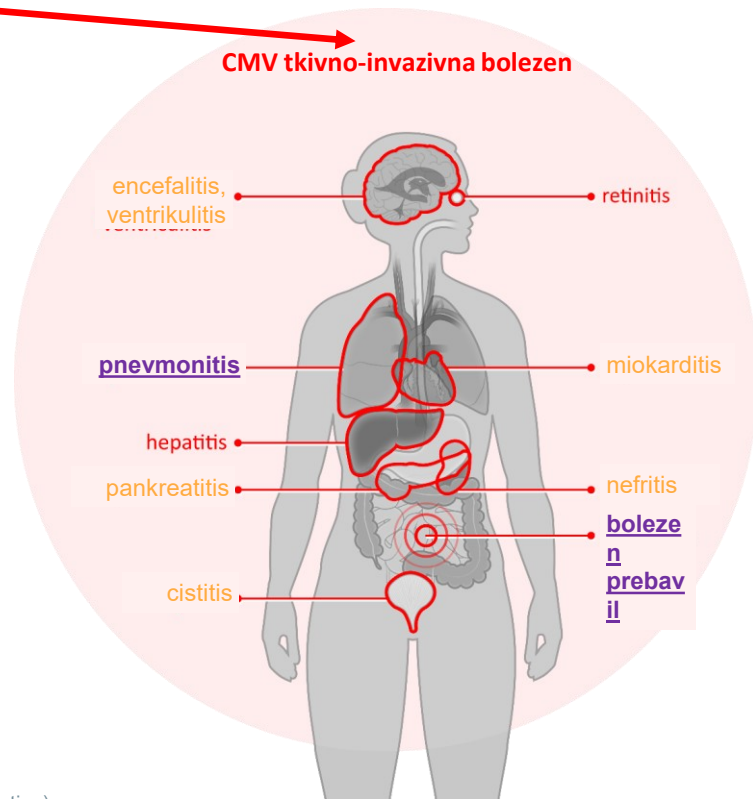
CMV bolezen

CMV sindrom

(Infekcijski mononukleozni podobna bolezen)

- Odsotnost tkivno-specifičnih simptomov/znakov,
- Prisotna CMV viremija (DNA-emija, virusno breme)
- Z ≥ 2 od naslednjih:
  - Vročina ≥ 38 °C ≥ 2 dni,
  - Pojav splošnega slabega počutja ali povečano splošno slabo počutje ali pojav utrujenosti ali povečana utrujenost,
  - Levkopenija ali nevtropenija pri 2 ločenih meritvah v razmiku ≥ 24 ur,
  - ≥ 5 % reaktivnih limfocitov,
  - Trombocitopenija,
  - Zvišana raven jetrne aminotransferaze.

CMV tkivno-invazivna bolezen

Indirektni učinki CMV:

Povzroči dodatno imunosupresijo ⇒
zato vedno išči še morebitne druge oportunistične okužbe in obratno (npr. PCP, druge glive ...).

Indirektni učinki pri Tx (↓ preživetje presadka):

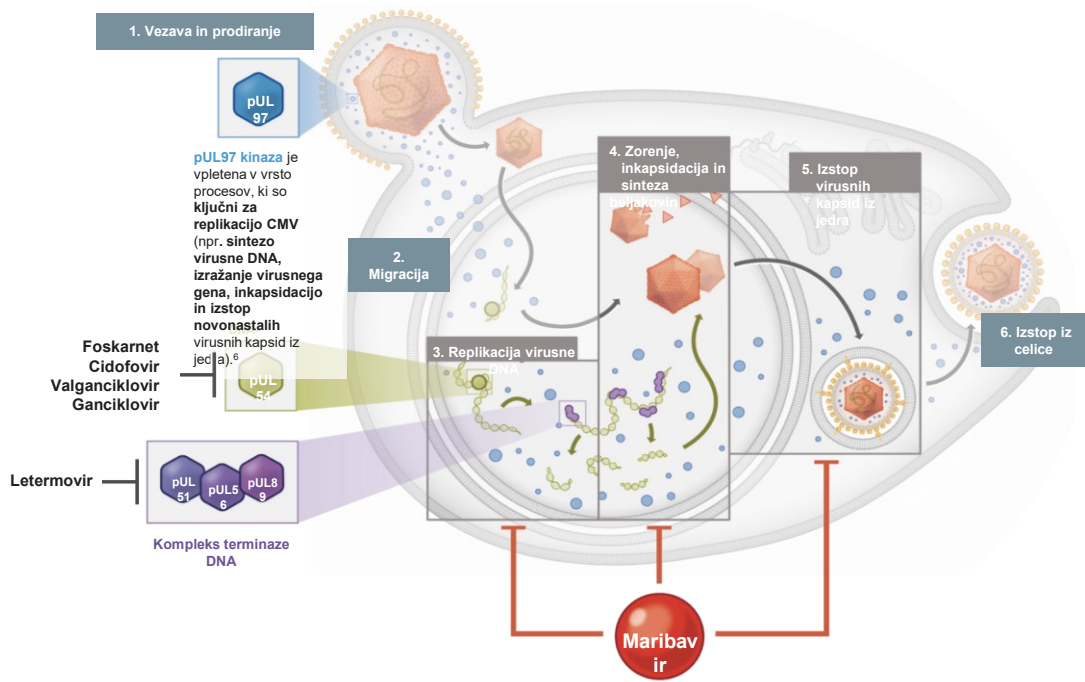
Ledvica: intersticijska fibroza/tubularna atrofija

Srce: vaskulopatija

Pljuča: bronhiolitis

Jetra: obliteracija žolčnih poti

V življenjskem krogu CMV je več tarč za protivirusna zdravila

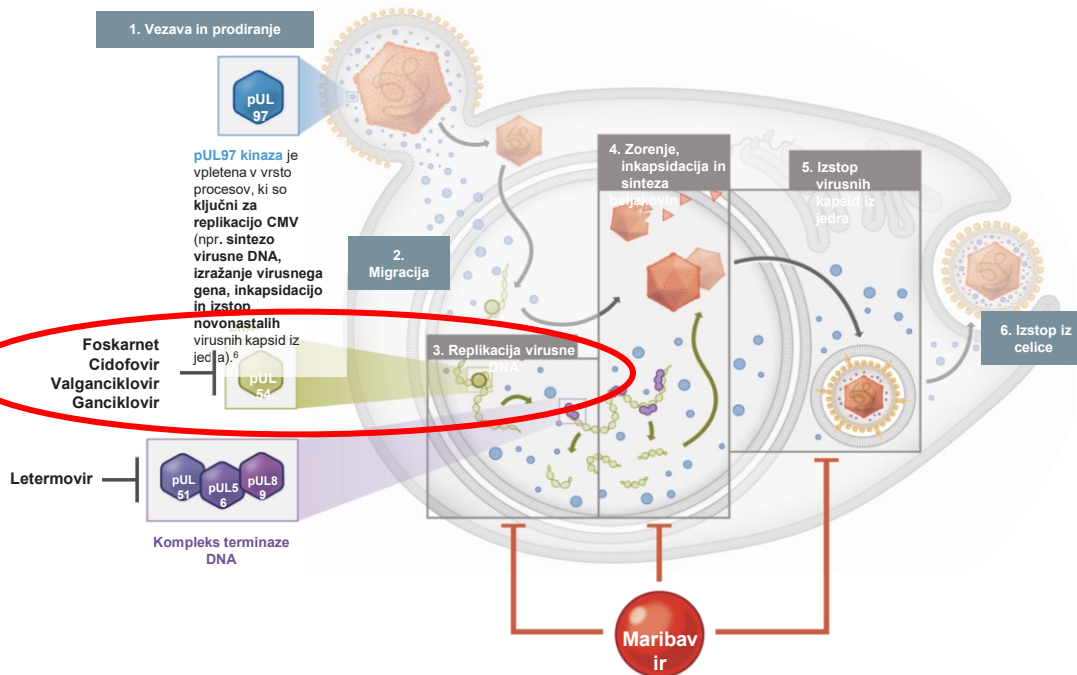
CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciklovir; LET = leternomvir; VGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Standardna anti-CMV zdravila

UL54 protein kinaza (DNA-polimeraza) je tarča protivirusnih zdravil: vGCV, GCV, FOS³ in CDV.⁴

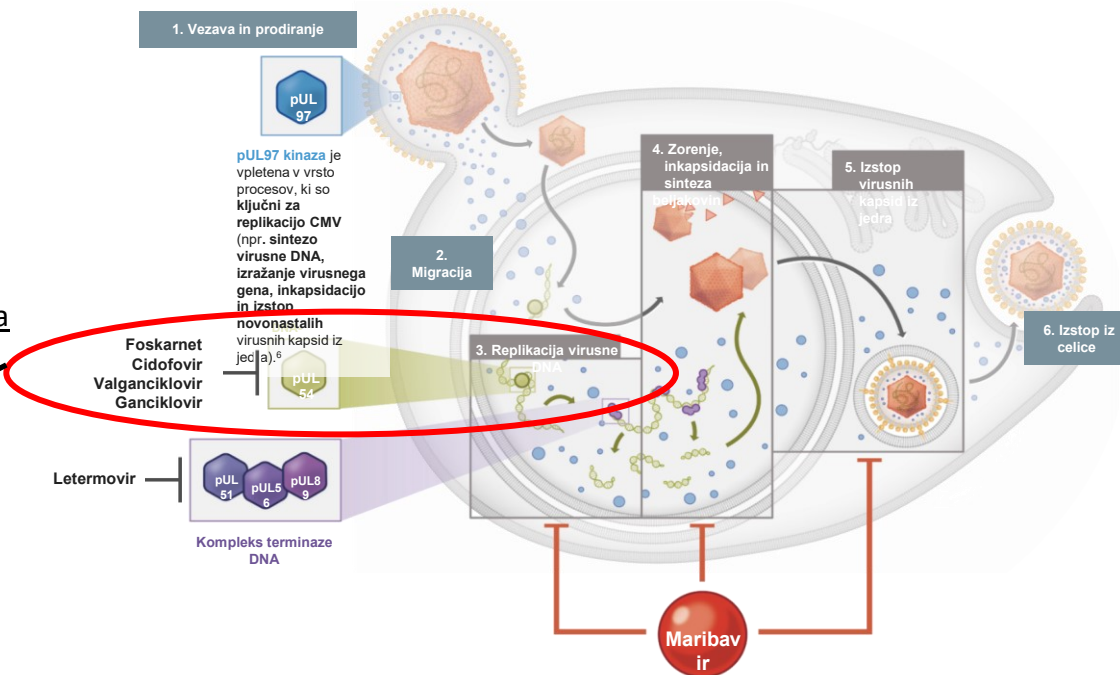
problem: neželeni učinki mielotoksičnost, nefrotoksičnost

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foscarnet; GCV = ganciklovir; LET = letemovir; vGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Standardna anti-CMV zdravila

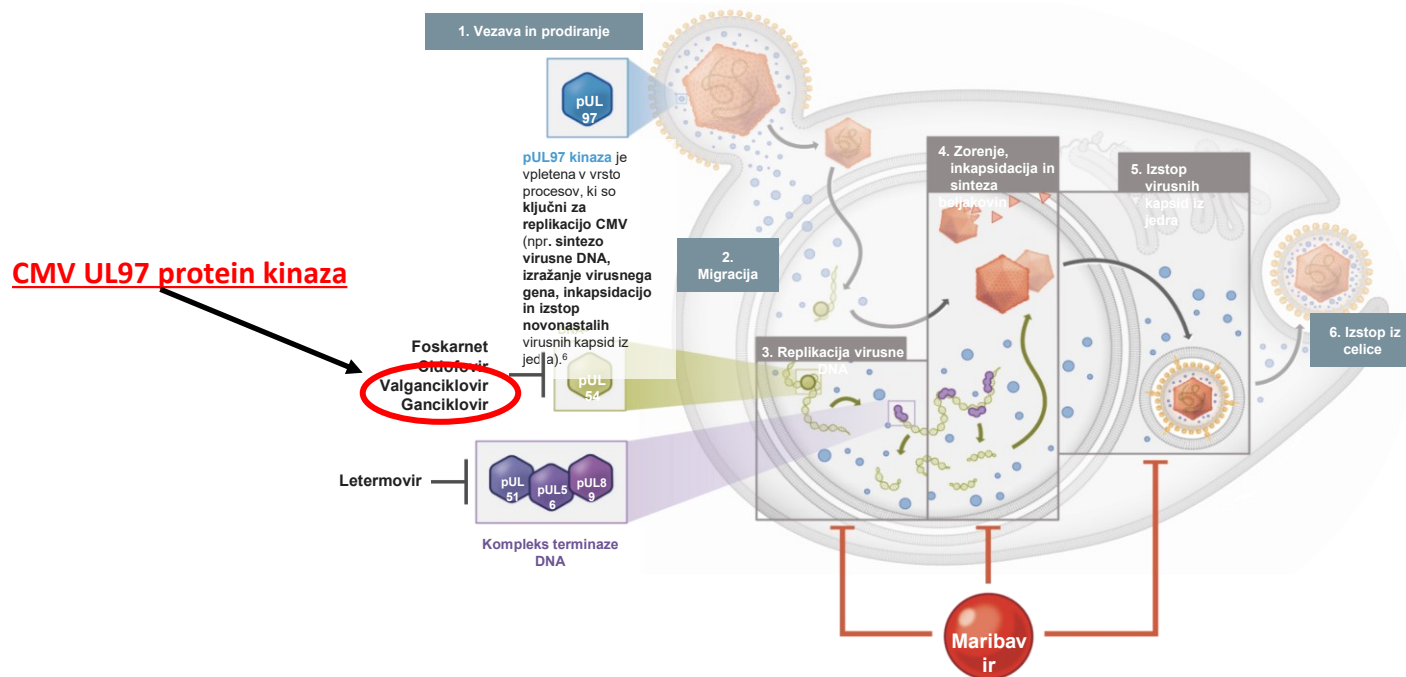
UL54 protein kinaza (DNA-polimeraza) je tarča protivirusnih zdravil: vGCV, GCV, FOS³ in CDV.⁴

problem: neželeni učinki mielotoksičnost, nefrotoksičnost

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciklovir; LET = letermovir; vGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Protein kinaza je potrebna za aktivacijo vGCV in GCV

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciklovir; LET = letemovir; VGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Novo zdravilo: MARIBAVIR

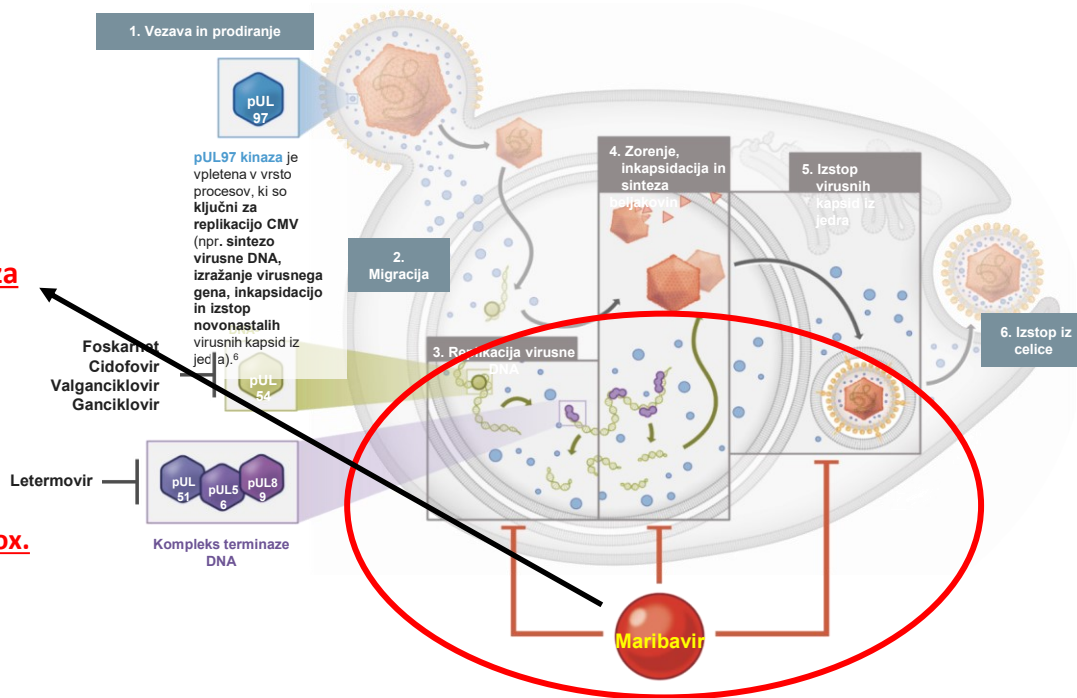
CMV UL97 protein kinaza

je tarča za **Maribavir**

Novo zdravilo: P, T, S, D
Trenutno za R/R CMV po
Tx PČO in PKMC

Širitev indikacije ...

↓↓ **mielotoksično/nefrotoks.**

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciklovir; LET = letermovir; VGCV = valganciklovir.

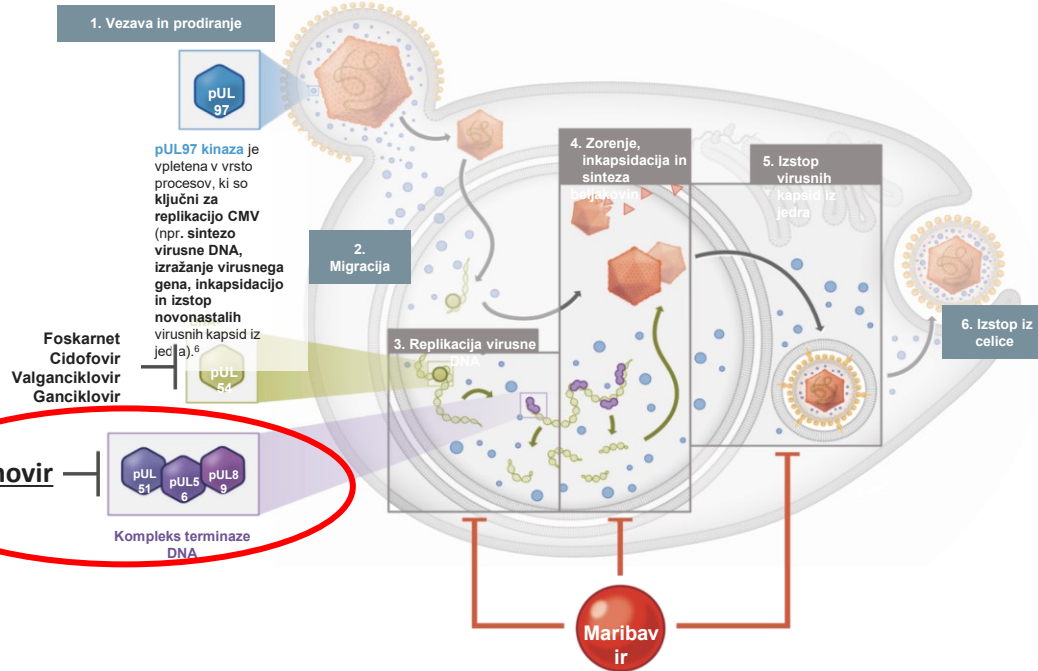
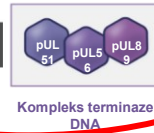
1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

LETERMOVIR: zdravilo za profilakso

LMV deluje na terminalni kompleks UL56, UL89 in UL51.

Profilaksa po Tx (PKMC, PČO)³

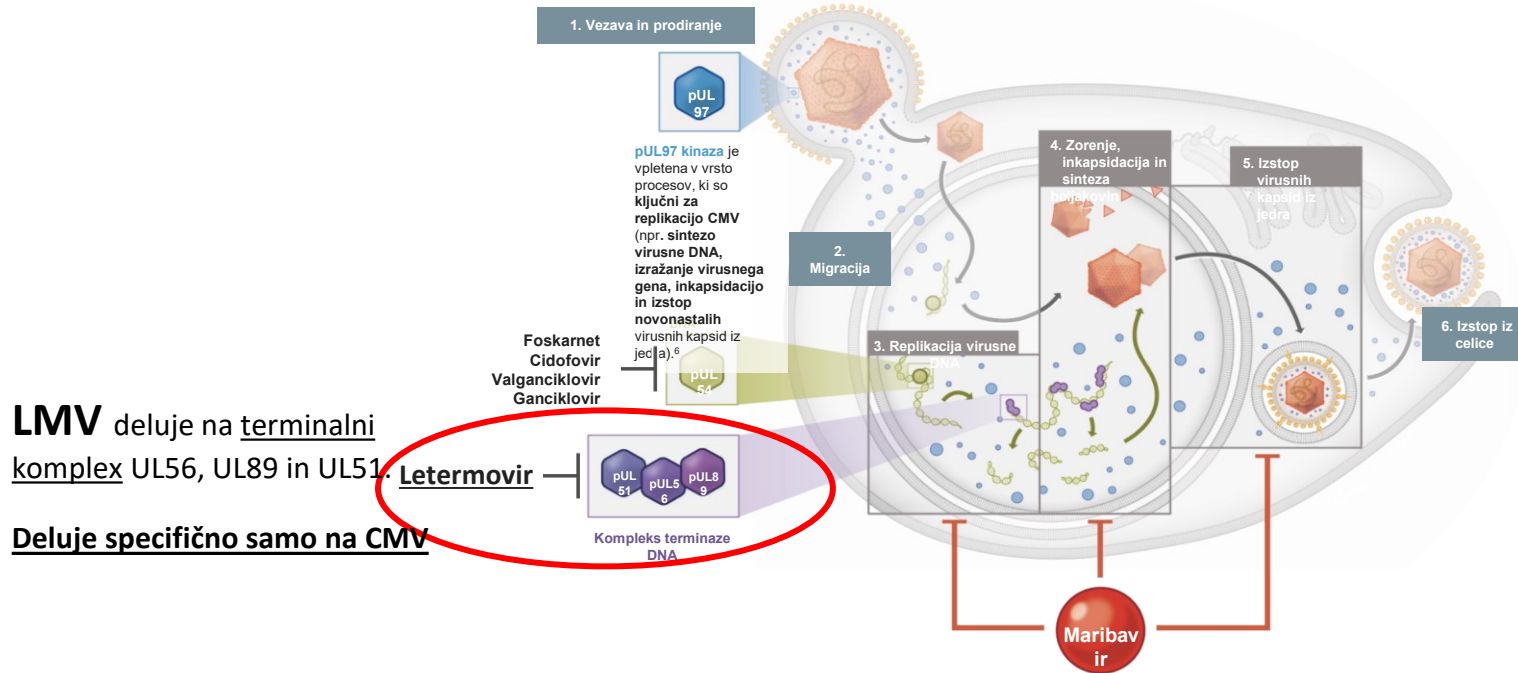
Letermovir

CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foskarnet; GCV = ganciklovir; LET = letermovir; VGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

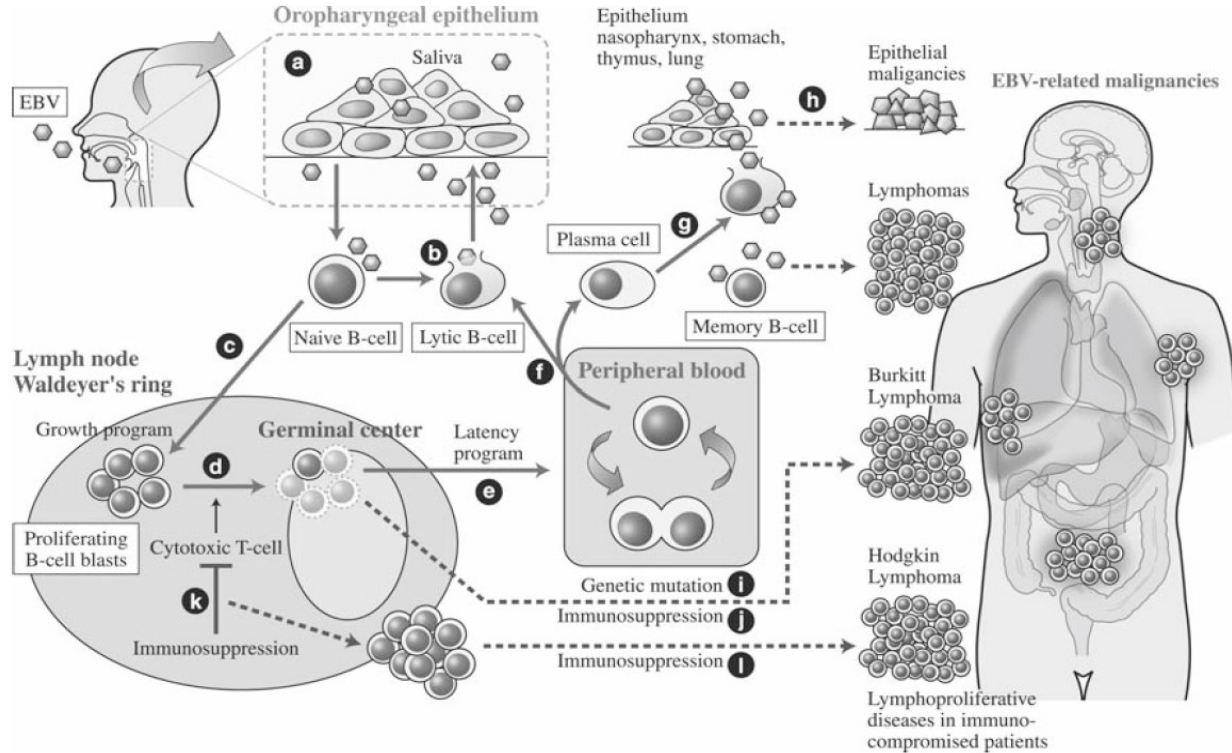
LETERMOVIR: zdravilo za profilakso

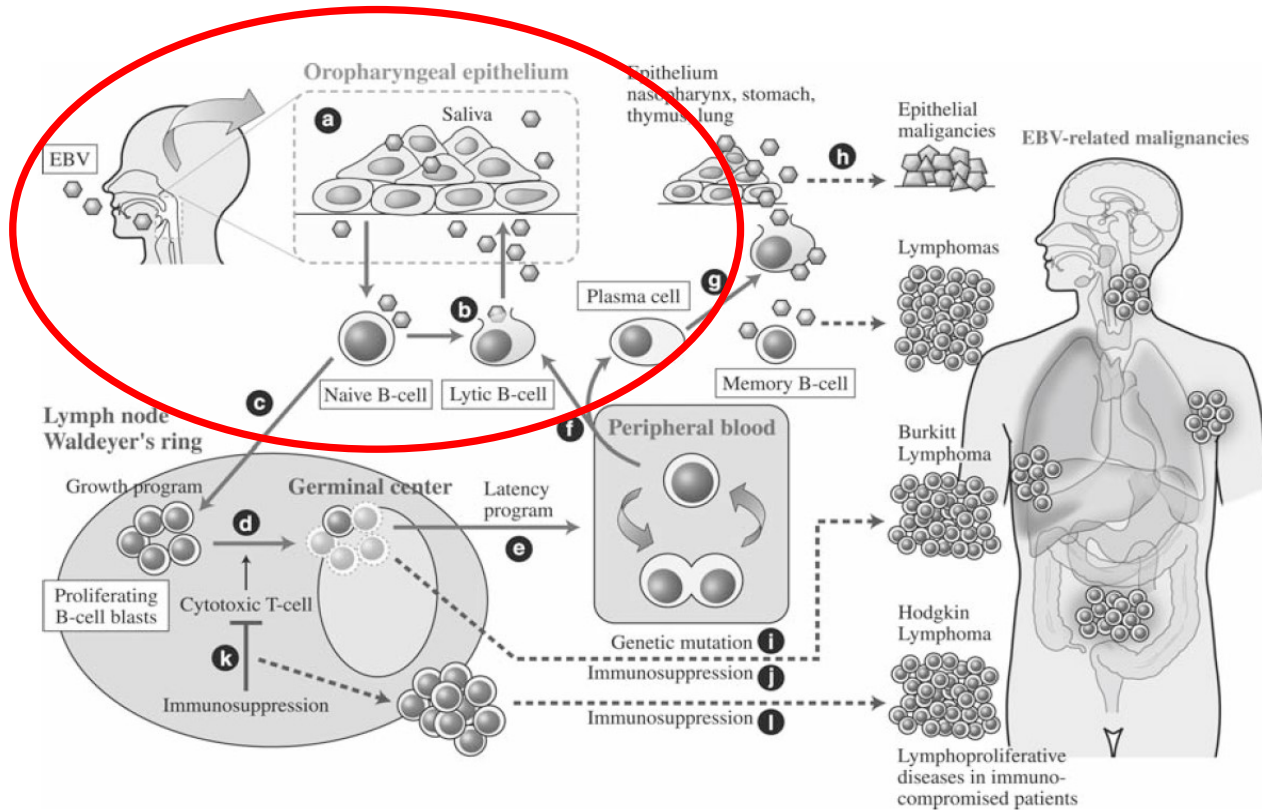
CDV = cidofovir; CMV = citomegalovirus; DNA = deoksiribonukleinska kislina (deoxyribonucleic acid); ER = endoplazemski retikulum; FOS = foscarnet; GCV = ganciklovir; LET = letemovir; VGCV = valganciklovir.

1. Prichard MN. Rev Med Virol. 2009;19:215–29; 2. Wolf DG, et al. Proc Natl Acad Sci USA. 2001;98:1895–900; 3. Ligat G, et al. FEMS Microbiol Rev. 2018;42:137–45; 4. El Chaer F, et al. Blood. 2016;128:2624–36; 5. Crough T, Khanna R. Clin Microbiol Rev. 2009;22:76–98; 6. van Damme E, et al. Front Microbiol. 2014;5:218; 7. Mettenleiter TC, et al. Virus Res. 2009;143:222–34; 8. Fishman JA. Am J Transplant. 2013;13(suppl 3):1–8.

Epstein Barr virus (EBV)

Litična faza

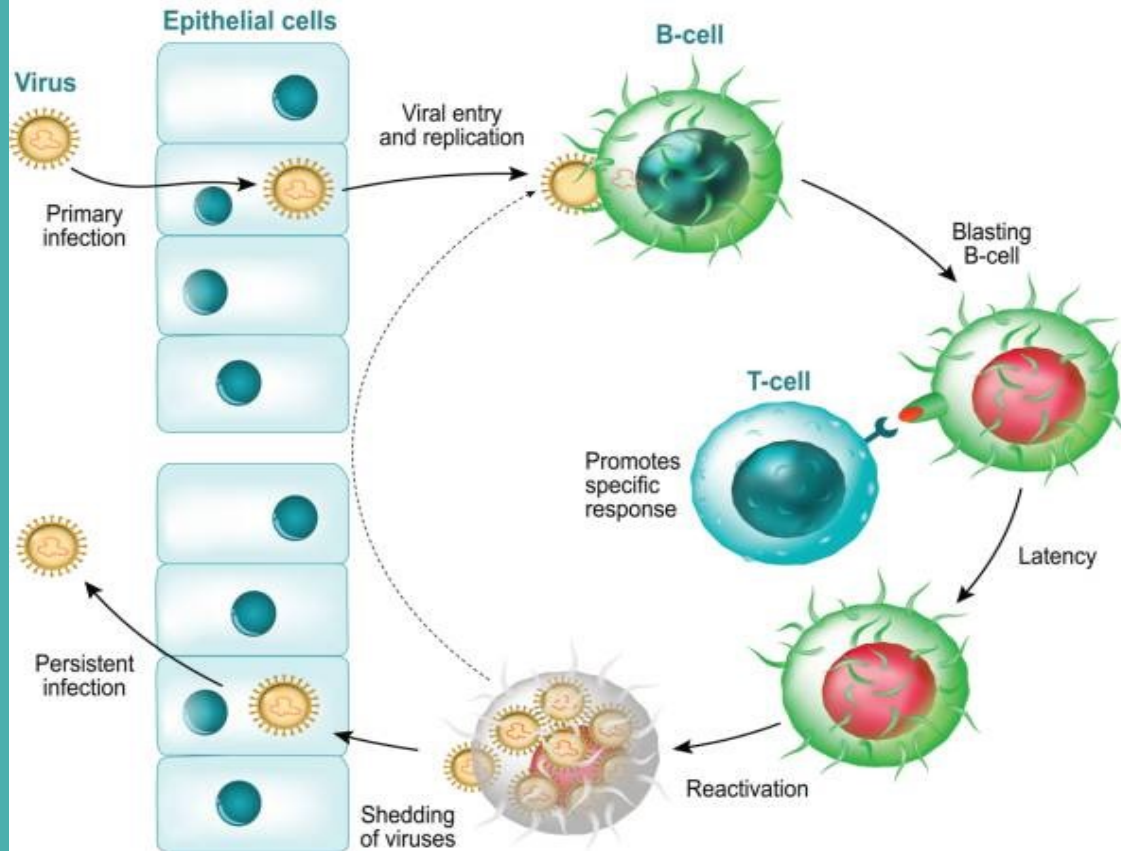
Življenjski krog virusa → litična in latentna faza

Litična faza → EBV se razmnožuje v ustnih epitelijских celicah in limfocitih B

→ posledično pride do uničenja gostiteljskih celic in do širjenja okužbe na nove in nove limfocite B.

Večina primarnih okužb z EBV je brezsimptomnih, lahko pa poteka kot infektivna mononukleza (Pfeiferjeva bolezen, Bolezen poljuba).

The EBV replication cycle

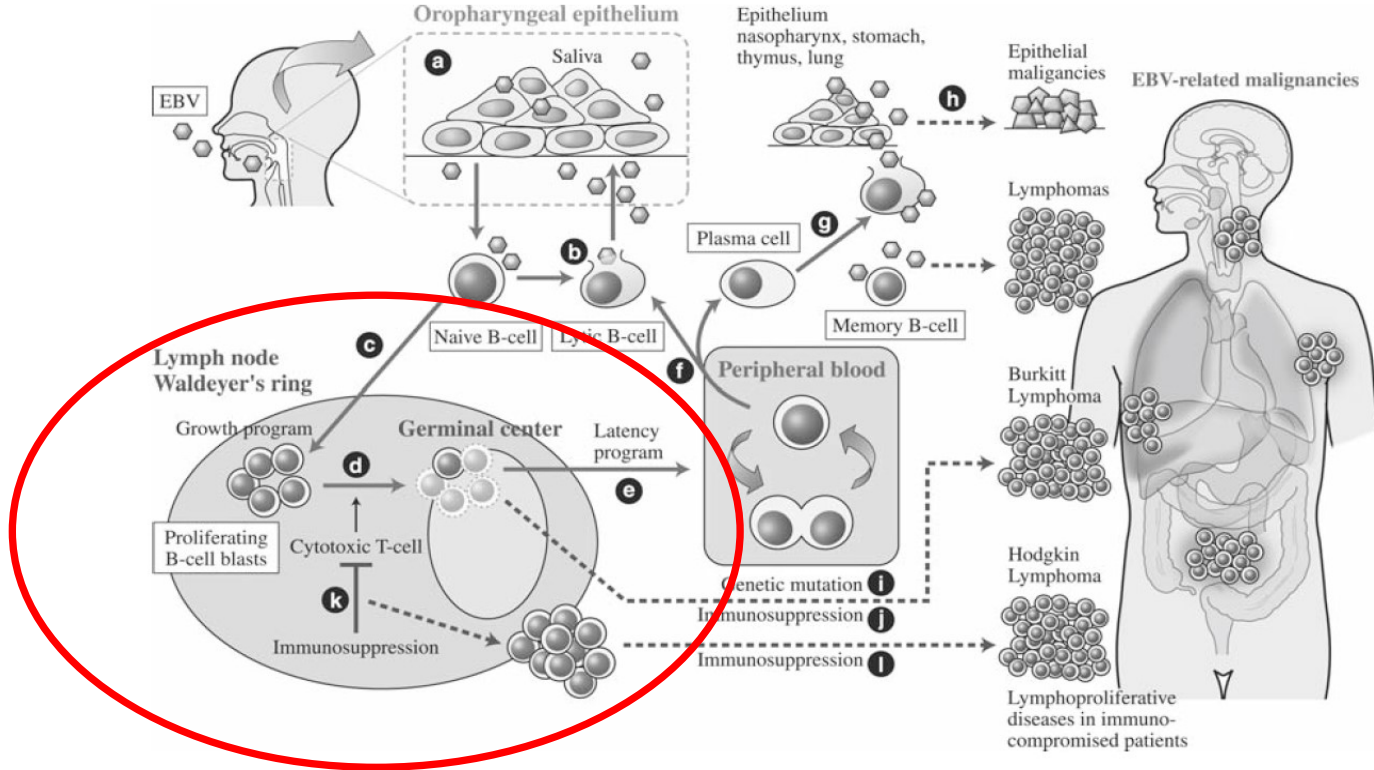
Življenjski krog virusa → litična in latentna faza

Litična faza → EBV se razmnožuje v ustnih epitelijskih celicah in limfocitih B

→ posledično pride do uničenja gostiteljskih celic in do širjenja okužbe na nove in nove limfocite B.

Večina primarnih okužb z EBV je brezsimptomnih, lahko pa poteka kot infektivna mononukleza (Pfeiferjeva bolezen, Bolezen poljuba).

Latentna faza

Življenjski krog virusa → litična in latentna faza

Latentna faza → EBV vztraja predvsem v limfocitih B → z omejenim izražanjem virusnih genov preprečuje apoptozo okuženih celic in ↓ imunsko prepoznavo s strani gostiteljevih obrambnih celic.

Tako nastale "nesmrtne" celice predstavljajo virusno skrivališče.

Nadzor nad latentno okuženimi limfociti B vzpostavijo citotoksični T limfociti (CTL).

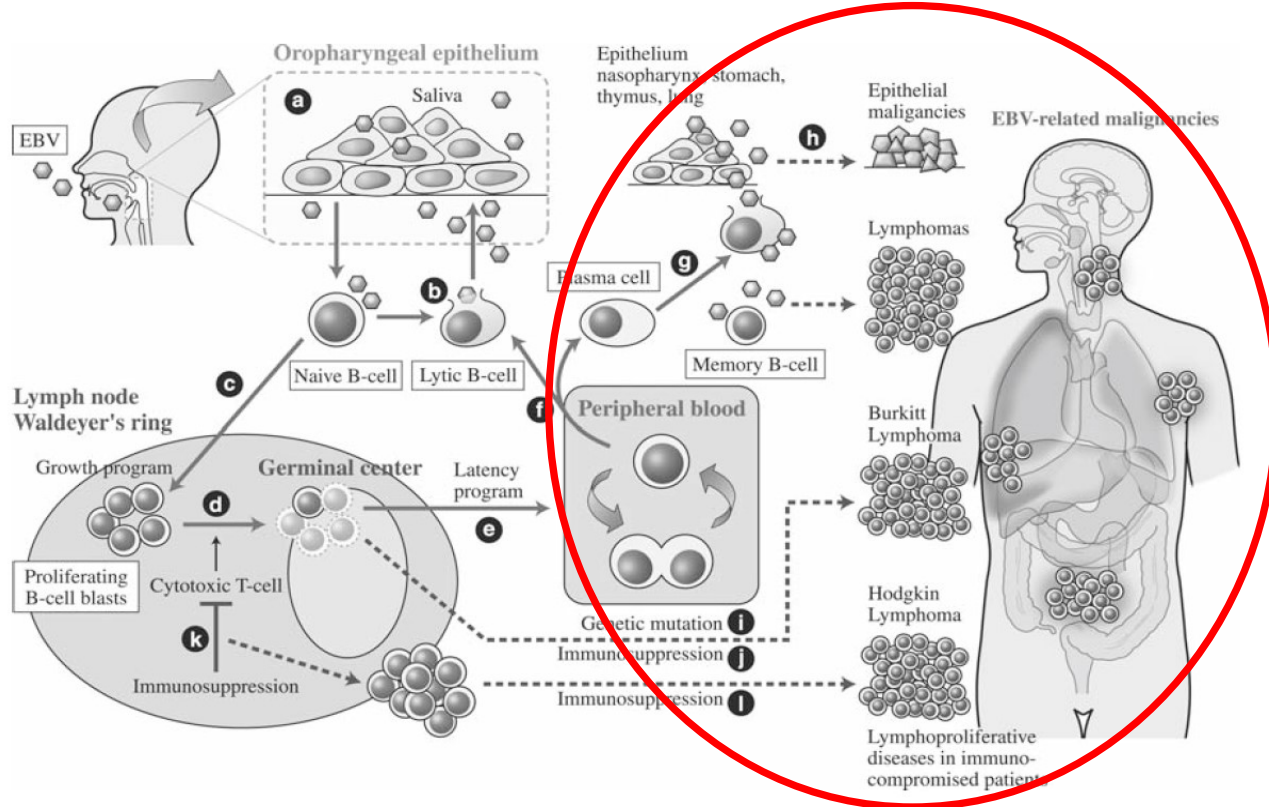
Življenjski krog virusa → litična in latentna faza

Če različne bolezni in imunosupresivna zdravila oslabijo T celično imunost (predvsem PKMC, določene rakave bolezni z »agresivno« kemoterapijo, redko PČO itd.), → pride do izgube nadzora nad latentno okuženimi celicami B

→ povzroči reaktivacijo onkogenega virusa EBV → in lahko pride do nenadzorovane limfoproliferacije s posledično:
potransplantacijsko limfoproliferativno motnjo (angl. *post transplant lymphoproliferative disorder*, **PTLD**)
ter različnimi rakavimi boleznimi: Burkittov limfom, Hodgkinov limfom, difuzni velikocelični B limfom, periferni T celični limfom, nosno žrelni karcinomi itd.

EBV je med najpogostejšimi sprožilci življenje ogrožajoče hemofagocitne limfohistiocitoze (**HLH**).

EBV reaktivacija v latentni fazi

Zdravljenje EBV okužbe in z EBV-povezanimi motnjami in boleznimi

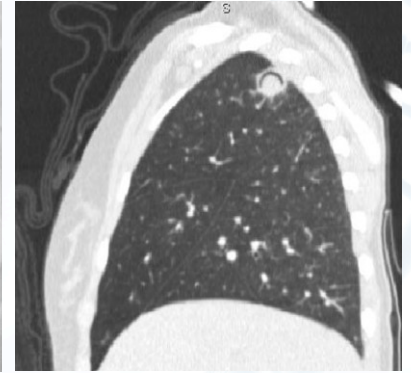
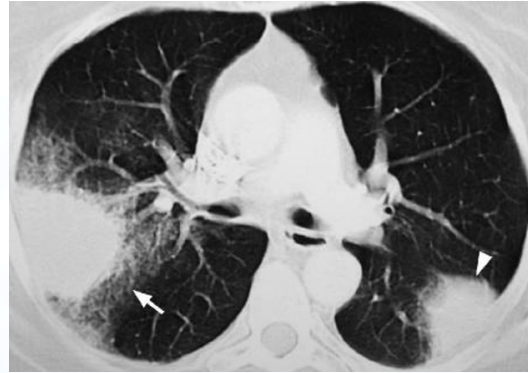
Protivirusna zdravila včasih uporabimo pri osebah z IM s prizadetostjo organa (npr. OŽ), ko menimo, da gre za
direktno citopastko delovanje virusa EBV.

Pri "EBV reaktivaciji latentne okužbe" pri osebah z IM, pa "zdravimo" proliferacijo EBV-okuženih celic in ne virusne replikacije.

Na voljo imamo monoklonsko protitelo anti-CD20 (rituksimab) + drugo onkološko terapijo.

Invazivna Aspergiloza

- **Pljuča,** > 90%
- sinusi,
- OŽ,
- ostalo ⇒ redko.

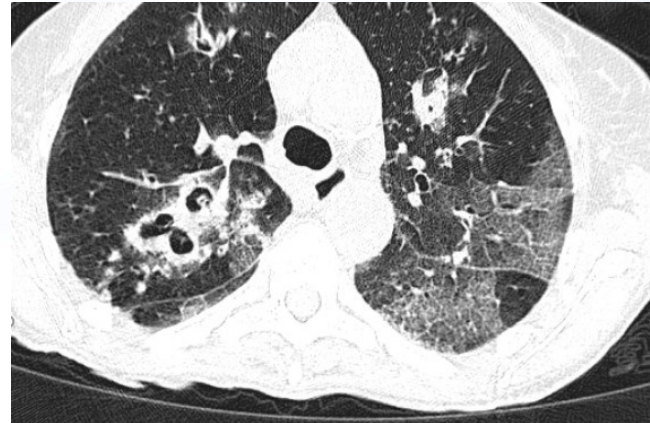

Najbolj pogosta je pri **nevtropeničnih bolnikih**:

⇒ < 200 nevtrofilcev/mm³,

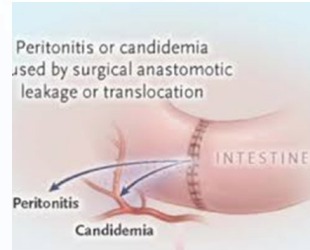
⇒ trajanje nevtropenije > 1 teden.

Povzročitelji so: **po Gramu + in – bakterije**;
vedno je treba „kriti“ tudi **pseudomonas**.

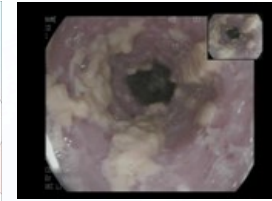
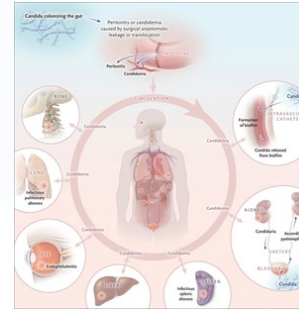

Invazivna kandidoza

Kandidemija

Tkivno-invazivna kandidoza

Kandidemija: najpogosteje kateterska sepsa.

Najpogosteje gre za:

- bolnike **po operaciji v trebuhu;**
- **prejemnike** jeter, pankreasa;
- bolnike **na oddelkih intenzivnega zdravljenja:** antibiotiki, HD, TPP, CVK, nevtropenija, HIV/aids

Kriptokokoza

- najpogostejši manifestaciji sta **meningitis** in **pljučnica**,
- okužba se lahko začne tudi **na koži kot nespecifičen celulitis** ⇒ pomembno je, da nanjo pomislimo, vzamemo bris na glive in v krvi pogledamo “kriptokokni antigen”.

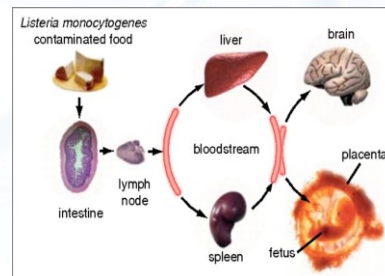
Neprepoznana kožna kriptokokoza in delna amputacija zgornje okončine

Misliti je treba tudi na redke oportunistične okužbe

Listerioza (*Listeria monocytogenes*):

- Izvor so nepasterizirani mlečni izdelki, slabo pripravljeno meso, “hot-dogi”.
- Preživi tudi v zamrzovalniku, zato se morajo ljudje z IM (ni nujno, da je zelo huda!) izogibati delikatesni prehrani.
- Kl.sl.: najpogosteje poteka kot sepsa ali gnojni meningitis. Začetne težave so: vročina, bolečine v mišicah, navzea in bruhanje ..... HK!!!

Misliti je treba tudi na redke oportunistične okužbe

Zelo redke okužbe:

Strongiloidoza (*Strongyloides stercoralis*):

- Pojavlja se sporadično, večinoma pri IM, predvsem pri glukokortikoidov.
- Izvor ok. v Sloveniji: bosonoga hoja po okuženi zemlji (sicer tropska ok. ...).
- Kl.sl.: črevesne težave, v obdobju migracije ličink pa lahko pride do hudih respiratornih težav in posledičnega hiperinfekcijski sindroma.

Nokardioza (*Nocardia* spp.):

- Nahaja se v zemlji.
- Kl.sl.: lahko povzroči abscese na pljučih in možganih.

Misliti je treba tudi na redke oportunistične okužbe

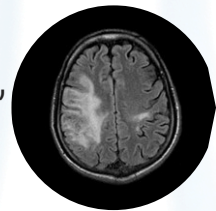
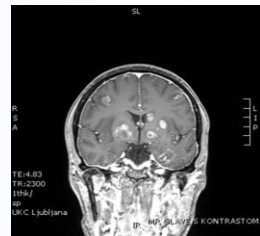
Zelo redke okužbe:

Toxoplazmoza (*Toxoplasma gondii*):

- Okužimo se s hrano, ki vsebuje ciste ali z mačjim blatom.
- Pri IM, najpogosteje, ko je ukinjen TMP/SMX za zaščito pred PCP, ki ščiti tudi pred Toxo, pride posledično do cerebralne toxo: številne okrogle lezije (prstani);
- Kl.sl.: epi, fokalni nevrološki izpadi.

PML (paliomavirus JC):

- Lahko pri natalizumabu in rituximabu, izjemoma pri anti-TNF, azatioprinu in mikofenolat mofetinu;
- Kl.sl.: kognitivne spremembe, apatija, zmedenost, hemipareza, ataksija, motnje vida

Cepljenje bolnikov z imunsko motnjo

Cepljenje proti pnevmokoku: če se le da, vsaj 14 dni pred uvedbo imunosupresivnih zdravil (4 tedne pri anti-CD20).

20-valentno konjugirano cepivo in novost 21-valentno PCV.

Vsakoletno cepljenje proti gripi:

- Vsaj > 14 dni pred uvedbo imunosupresivnih zdravil.
- Med zdravljenjem: > 7 dni po zadnji kemoterapiji.
- 65 let: povečan odmerek cepiva.
- Cepljenje družinskih članov in ZD.

Cepljenje proti pasovcu:

- Pri osebah ≥ 50 let - včasih tudi prej, vendar je to "off-label" (recidivni pasovec).
- Novo rekombinantno zelo učinkovito cepivo **Shingrix**

Cepljenje proti RSV:

- Rekombinantno dvovalentno cepivo **Abrysvo**, ki je namenjeno pasivni imunizaciji dojenčkov od rojstva do 6. mes. starosti po cepljenju matere med nosečnostjo, primerno pa je tudi za aktivno imunizacijo odraslih, **starih ≥ 60 let**

Cepljenje proti: covid-19; HBV, HAV, KME, HPV ... (rumena mrzlica ne)

Vpliv na učinkovitost cepljenja: anti-CD20, glukokortikoidi, Mtx, abatacept, anti-TNF, JAK zaviralci; ni vpliva: anti-IL6, anti-12/23, anti-17

Jansen MHA. Am Rheum Dis 2023;82; Malpica L. Am J Hematol. 2019; Oct 1. doi: 10.1002/ajh.25642;

Prevenar 20 SmPC, dostopno na: https://www.ema.europa.eu/sl/documents/product-information/prevenar-20-previously-apexxnar-epar-product-information_sl.pdf

Abrysvo SmPC, dostopno na: https://www.ema.europa.eu/sl/documents/product-information/abrysvo-epar-product-information_sl.pdf

Shingrix SmPC, dostopno na: https://www.ema.europa.eu/sl/documents/product-information/shingrix-epar-product-information_sl.pdf

Osebe z IM

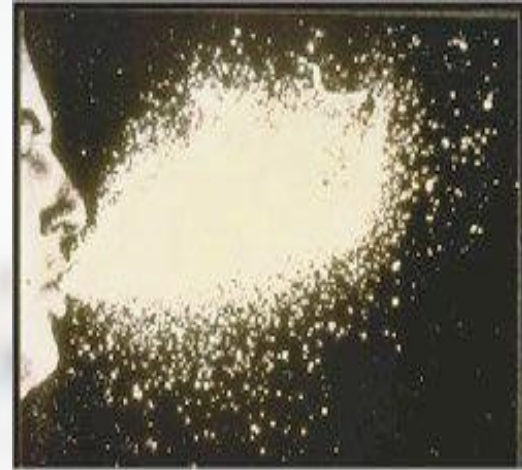
Hospitalna higiena

Npr. PCP :

- Kapljična izolacija: standardni ukrepi.

Npr. Pasovec:

- Če na pokritem delu telesa ⇒ kontaktna izolacija.
- Če na odkritem delu telesa ⇒ aerogena izolacija.

Zaključek

- Vsak zdravnik, ki se ukvarja z bolniki z IM, mora vedeti za nevarnost okužb:
  - ⇒ predvsem pri starejših, več imunosupres. zdr. (steroidi!), **IM** ⇒ lahko hude ok. ⇒ misli na o.i.
  - ⇒ primer: **DPP pri hudi IM**: vedno misli na PCP; misli pa tudi na Legionarsko bolezen (empirično zdravljenje?).
- Nevarnost nekaterih okužb je potrebno **oceniti pred uvedbo imunosupresivnih zdravil**:
  - ⇒ cepljenje, kemoprofilaksa, svetovanje.
- Vse bolj pogosto se srečujemo s febrilnimi bolniki z IM; okužbe je treba **hitro prepoznati**:
  - ⇒ **bolj je bolnik prizadet in hujšo IM ima** ⇒ hitreje v bolnišnico, hitro ukrepanje.
- Pri hudi okužbi je treba **zmanjšati ali celo ukiniti imunosupresivna zdravila.**

Zaključek

- Okužbe se lahko pojavijo tudi **pozno po ukinitvi** imunosupresivnega zdravljenja.
- Poznati je treba „indikatorske bolezni“, značilne za HIV in „bolezni, ki opredeljujejo aids“.
- Svetovanje: bolnika poučimo:
  - ⇒ kako se lahko določenim okužbam izogne: prehrana, kontakti, hobiji, potovanja...,
  - ⇒ v primeru težav → hitro k zdravniku (opozorilni kartoni za splenektomirane, steroidi, imunoterapija (tiroiditis, pnevmonitis itd.),
  - ⇒ ob značilnih simptomih pasovca, PML, sepse, pljučnice itd. → ko je treba čim prej k zdravniku,
  - ⇒ poučimo ga tudi o hospitalni higieni → standardni ukrepi.

Hvala za pozornost

Vprašanja